Estyn

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad Blynyddol & Chyfrifon

2014-2015

Pwy ydym ni...

Estyn yw'r Arolygiaeth dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Ein cenhadaeth yw cyflawni rhagoriaeth i bawb mewn dysgu yng Nghymru. Gwnawn hyn trwy ddarparu gwasanaeth arolygu a chynghori annibynnol o ansawdd uchel i Lywodraeth Cymru a dinasyddion Cymru.

Rydym yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru, ond yn cael ein hariannu ganddi (adran 104 Deddf Llywodraeth Cymru 1998).

Ar 31 Mawrth 2015, roedd Estyn yn cyflogi 113 o aelodau staff parhaol a staff cyfnod penodol, y mae 62 ohonynt yn Arolygwyr Ei Mawrhydi (AEM) neu'n Arolygwyr Ychwanegol (AY - secondeion) – gan gynnwys chwe Chyfarwyddwr Cynorthwyol. Hefyd, fe wnaethom ategu ein gallu arolygu mewnol trwy gyflogi 20 o secondeion yn ystod 2014-2015, a bu pedwar ohonynt gydag Estyn am y flwyddyn ariannol gyfan. Rydym hefyd yn caffael ac yn hyfforddi Arolygwyr Ychwanegol, arolygwyr cymheiriaid ac enwebeion sy'n gweithio mewn addysg a hyfforddiant ar hyn o bryd, i weithio fel rhan o dimau arolygu.

Yn ogystal, mae Estyn yn cyflogi Rheolwr Prosiectau'r Arolygiaethau ar y Cyd gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC), Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC) a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) fel rhan o Arolygu Cymru, sef menter gydweithio rhwng y pedwar prif gorff arolygu, archwilio ac adolygu yng Nghymru.

Ar gyfer blwyddyn ariannol 2014-2015, cynhaliwyd 100% o'r arolygiadau o ysgolion yn uniongyrchol gan AEM neu Arolygwyr Ychwanegol a gyflogwyd yn uniongyrchol gan Estyn. Mae nifer fach o Arolygwyr Ychwanegol wedi cyflawni agweddau ar waith arolwg a gwaith hyfforddi ar ran Estyn hefyd.

Mae ein swyddfa wedi'i lleoli yn Llys Angor, Heol Keen, Caerdydd. Mae pob un o arolygwyr cyflogedig Estyn yn gweithio gartref yn hytrach nag mewn swyddfa, ac eithrio ein tîm rheoli.

Mae'r gair Estyn yn golygu 'cyrraedd', 'ymestyn' neu 'ehangu'.

Beth yw cynnwys yr adroddiad hwn?

Mae Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Estyn yn crynhoi ein cynnydd yn ystod y 12 mis diwethaf wrth i ni weithio tuag at ein tri amcan strategol a'n dwy egwyddor cyflawni fel y nodir yn ein Cynllun Blynyddol 2014-2015, yn ogystal â darparu set lawn o'n cyfrifon ar gyfer y flwyddyn ariannol 2014-2015. I gael rhagor o wybodaeth am Estyn, ewch i'n gwefan, www.estyn.llyw.cymru

Cynnwys	Tudalen

Rhagair **1**

Adran 1: Adolygiad yn erbyn ein Cynllun Blynyddol **3**

Amcan 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau darpariaeth addysg a hyfforddiant yng Nghymru 3

Amcan 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru 13

Amcan 3: Meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru 18

Egwyddor cyflawni 1: Datblygu Estyn yn sefydliad ‘gwerth gorau’ a ‘chyflogwr enghreifftiol’ 23

Egwyddor cyflawni 2: Cydweithio gydag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant 24

Adran 2: Cyfrifon blynyddol 2014-2015

Sylwebaeth ar reolaeth **31**

Adroddiad ar gyflogau **41**

Datganiad o gyfrifoldebau’r Swyddog Cyfrifyddu **48**

Datganiad llywodraethu **49**

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Estyn: Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru **55**

Cyfrifon Blynyddol Estyn 2014-2015 (Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol – IFRS) **57**

Nodiadau i gyfrifon adnoddau adrannol **61**

Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn **71**

Lle cyfeirir at Ddangosyddion Perfformiad (DPau) Estyn fel y nodir yn y Cynllun Blynyddol ar gyfer 2014-2015, defnyddir y symbol canlynol: **DP**

Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru wedi archwilio’r cyfieithiad hwn ac nid yw’n derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a wnaed o’r fersiwn Saesneg.

Rhagair

Croeso i Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Estyn, sy'n manylu yn Adran 1 ar yr hyn yr ydym wedi'i gyflawni yn ystod y flwyddyn ariannol 2014-2015, ac yn rhoi set lawn o ddatganiadau ariannol yn Adran 2.

Eleni, rydym wedi cyflawni rhaglen lawn o arolygiadau, gan fynd ati eto i adolygu ein dogfennaeth a diweddaru ein llawlyfrau arweiniad a'n dogfennau arweiniad atodol, ac yn benodol, rhoi gwedd gliriach ar drefniadau ar gyfer arolygu cynnydd disgyblion o gefndiroedd difreintiedig. Hefyd, cyflwynom amserlennu mwy hyblyg ar gyfer arolygiadau o Fedi 2014, yn dilyn newidiadau i reoliadau gan Lywodraeth Cymru. Bydd arolygwyr bellach yn cael eu harolygu o leiaf unwaith rhwng Medi 2014 ac Awst 2020, ond heb gyswllt amser â'r arolygiad diwethaf. Mae hyn yn golygu na fydd darparwyr yn gallu rhagweld pa bryd y byddant i'w harolygu nesaf.

Ym Mai 2014 cynhaliodd Estyn gynhadledd lwyddiannus iawn ar gyfer darparwyr addysg ar destun tlodi, ac roedd nifer dda yn bresennol; yn ystod y gynhadledd roeddem yn gallu tynnu sylw at, a thrafod y prif negeseuon o adroddiadau blaenorol a gynhyrchwyd gennym ar fynd i'r afael â thlodi ac anfantais, a thrafod gwaith ysgolion cynradd, ysgolion uwchradd ac awdurdodau ar wella cyflawniad dysgwyr dan anfantais.

Bu arolygu sefydliadau addysg bellach eleni yn destun adolygiad llawn, gyda strwythur newydd wedi'i sefydlu ar gyfer arolygiadau yn y dyfodol, llawlyfr arolygu newydd wedi'i baratoi, ac arolygiad peilot wedi'i gynnal o dan y trefniadau newydd, o Goleg Caerdydd a'r Fro. Fel y disgrifir ar dudalen 7 yr adroddiad hwn, roedd yr arfarniad dilynol o'r fethodoleg arolygu yn gadarnhaol iawn. Nododd y tîm arfarnu nad oedd angen unrhyw newidiadau i'r ddogfen arweiniad ar arolygu, ac mai dim ond mân newidiadau oedd eu hangen i'r pecyn cymorth i arolygwyr.

Dros y flwyddyn, yn ychwanegol at ein harolygiadau craidd, cynhaliom gyfanswm o 190 o ymweliadau arolygu dilynol hefyd â'r darparwyr addysg hynny y canfuwyd bod angen gwelliant arnynt yn ystod yr arolygiad gwreiddiol. Mae ein prosesau wedi rhoi anogaeth lwyddiannus i ddarparwyr i reoli gwelliannau i ddeilliannau a darpariaeth, fel y dangosir gan yr astudiaeth achos ar dudalen 8 yr adroddiad.

Eleni, rydym wedi cyhoeddi cyfanswm o 14 o arolygon thematig ar destunau amrywiol yn unol â chais llythyr cylch gwaith blynyddol y Gweinidog Addysg a Sgiliau. Mae'r rhestr o'r adroddiadau thematig i'w chael ar dudalen 15. Cânt eu defnyddio gan ddarparwyr addysg a hyfforddiant fel meincnod ar gyfer eu cynnydd eu hunain, ac maent yn parhau i dderbyn sylw da yng nghyfryngau print a darlledu cenedlaethol Cymru. Ymhlith y rhai y bu'r diddordeb mwyaf cyffredinol ynddynt eleni oedd y rheini'n ymwneud ag arsylwi dosbarthiadau a mynd i'r afael â bwlio, a chyflwynir astudiaethau achos ar gyfer pob un o'r rhain ar dudalennau 16 a 17.

Yng ngwanwyn 2015, fel rhan o'n hamcan i feithrin gallu, darparom hyfforddiant pwrpasol i Ymgynghorwyr Her consortia rhanbarthol er mwyn eu galluogi i ddeall y broses arolygu, yr egwyddorion y seilir y broses arnynt a'r meini prawf ar gyfer llunio barnau. Mae cynlluniau ar droed nawr i Ymgynghorwyr Her sy'n gysylltiedig ag

ysgolion cynradd gael eu defnyddio mewn arolygiadau yn flynyddol (bob dwy flynedd yn achos y rhai sy'n gysylltiedig ag ysgolion uwchradd). Mae'r adborth ar yr hyfforddiant wedi bod yn gadarnhaol iawn, gydag ymgynghorwyr sydd wedi'u hyfforddi yn dweud eu bod mewn sefyllfa gadarnach nawr ar gyfer rhannu arfer dda a helpu ysgolion i ddatblygu'r medrau sydd eu hangen arnynt i gyflawni eu hunanarfarnu eu hunain yn effeithiol.

Mae staff Estyn wedi parhau i ddangos blaengaredd ac effeithlonrwydd wrth weithredu prosesau a gweithdrefnau i hyrwyddo egwyddor cyflawni Estyn o fod yn sefydliad "gwerth gorau". Yn ystod Hydref 2014, er enghraifft, gweithiodd aelodau staff i roi system newydd ar waith ar gyfer cofnodi a diweddaru system Proffiliau Arolygwyr, sydd bellach yn rhoi mynediad uniongyrchol i arolygwyr i weld a chynnal eu gwybodaeth bersonol. Mae canlyniadau hyn wedi bod yn amhrisiadwy, gan ein galluogi i ddefnyddio aelodau tîm gyda'r wybodaeth ddiweddaraf o ran eu haddasrwydd ar gyfer arolygiadau penodol.

Ym Mai 2015, fe wnaeth Ann Keane, PAEM ar gyfer cyfnod yr adroddiad hwn, ymddeol o Estyn. Yn ystod ei chyfnod pum mlynedd, bu'n goruchwylio cyflwyno fframwaith arolygu newydd, mwy trwyadl, a chynyddodd ffocws arolygu ar ddarparwyr â pherfformiad isel trwy drefniadau ymweliadau monitro. Roedd yn bwyllog ei hymagwedd, ac yn cael ei hedmygu am eu gallu i siarad yn onest a chraff, pa bryd bynnag yr oedd yr achlysur yn mynnu hynny. Mae pawb ohonom yn dymuno'n dda iddi i'r dyfodol. Rwyf hefyd am ddiolch i bawb sy'n gweithio i Estyn am y modd y maent wedi gweithio i gefnogi cyflawni bob un o'n hamcanion trwy gydol y flwyddyn.

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
a Swyddog Cyfrifyddu

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol hyn gan y Swyddog Cyfrifyddu i'w cyhoeddi ar **9 Gorffennaf 2015**

Adran 1

Adolygiad yn erbyn ein Cynllun Blynyddol

Amcan 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau darpariaeth addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Yr hyn rydym wedi'i wneud...

1	**Arolygu** • Rydym wedi cwblhau ein rhaglen gynlluniedig o arolygiadau craidd, yn seiliedig ar arolygu tua un rhan o chwech o ddarparwyr (ceir manylion ar dudalen 11). • Rydym wedi cyflwyno mwy o hyblygrwydd o ran amserlennu arolygiadau o Fedi 2014, yn dilyn newidiadau i reoliadau gan Lywodraeth Cymru. Bydd darparwyr yn awr yn cael eu harolygu o leiaf unwaith rhwng Medi 2014 ac Awst 2010, ond heb gyswllt amser â'r arolygiad diwethaf. Bydd hyn yn golygu na fydd darparwyr yn gallu rhagweld mor hawdd pa bryd y mae eu harolygiad i'w gynnal. • Cynyddom y pwyslais ar arolygu effaith tlodi ar ddeilliannau addysgol ym mhob sector, er enghraifft, drwy fynnu bod arolygwyr ym mhob adroddiad yn arfarnu'r cynnydd a wneir gan ddisgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim, a gwneud sylwadau ar effaith Grant Amddifadedd Disgyblion Llywodraeth Cymru ar eu cyflawniad cymharol. • Rydym wedi monitro a gweithredu trefniadau arolygu ac wedi diwygio'r barnau argymhellion ar gyfer ymweliadau dilynol, ac wedi darparu arweiniad pellach i arolygwyr ar sut i'w gweithredu. • Defnyddiom y grŵp Polisi Arolygu a Chydymffurfio (PACh)[1] i sicrhau gweithredu rheoliadau a threfniadau arolygu newydd a diwygiedig yn gyson ar draws sectorau, a bod unrhyw faterion sy'n dod i'r amlwg yn cael eu trafod a'u datrys, er enghraifft trwy gytuno ar arweiniad ar gyfer arolygu ysgolion pob oed. • Darparom arweiniad a hyfforddiant i ddiweddaru arolygwyr ac i fynd i'r afael ag unrhyw faterion yn ymwneud ag ansawdd yn eu gwaith, er enghraifft trwy ddarparu naw niwrnod o hyfforddiant diweddaru ar gyfer dros 400 o arolygwyr cymheiriaid yn y sector cynradd. • Parhaom i wella ein defnydd o dechnoleg gwybodaeth a'r ystafelloedd arolygu rhithwir (YARau) er mwyn sicrhau bod ein gwybodaeth arolygu ar gael yn rhwydd ac yn hawdd ei defnyddio gan arolygwyr, er enghraifft trwy

[1] Mae'r grŵp Polisi Arolygu a Chydymffurfio (PACh) yn cynnwys Cyfarwyddwyr Cynorthwyol Estyn ac Arolygwyr Arweiniol cynrychioliadol sectorau, yn ogystal â chynrychiolwyr o Wasanaethau Corfforaethol. Ei gylch gwaith yw monitro trefniadau arolygu, nodi materion a chytuno ar unrhyw newidiadau, a sicrhau yr eir i'r afael yn gyson â materion ansawdd ar draws pob sector trwy bolisïau a gweithdrefnau sicrhau ansawdd cytûn.

	sefydlu protocol gydag arolygwyr arweiniol adran 50 i fynd at adrannau perthnasol o'n YARau, er mwyn cynorthwyo'u gweithgarwch arolygu a lleihau beichiau biwrocratig ar ysgolion.
2	**Adnoddau allanol** • Rydym wedi monitro cost-effeithiolrwydd ein model ar gyfer contractio arolygwyr ychwanegol sy'n ystyried ansawdd yn ogystal â phris, ac wedi cytuno i barhau i ddefnyddio model yn seiliedig ar bris a deilliannau sicrhau ansawdd. • Parhaom i ddefnyddio deilliannau sicrhau ansawdd i ddylanwadu ar ddyfarnu contractau i arolygwyr annibynnol er mwyn sicrhau bod darparwyr yn cael arolygiadau o ansawdd da, a bod unrhyw wendidau yng ngwaith arolygu arolygwyr unigol yn cael sylw drwy gynlluniau gweithredu cytûn ar gyfer gwelliant. • Fe wnaethom recriwtio, dewis a chofrestru 200 o arolygwyr cymheiriaid newydd, yn ogystal â 30 o Ymgynghorwyr Her ar draws sectorau, er mwyn sicrhau bod carfan ddigon eang i fodloni ymrwymiadau'r rhaglen waith, yn ogystal â gwella lefelau cystadleuaeth wrth dendro am waith arolygu. • Gweithredom gynlluniau ar gyfer system newydd yn ôl pa un y bydd Arolygwyr Cofrestredig newydd yn gallu cael cyfleoedd i arwain tîm fel AEM fel rhan o'u cyfnod ymsefydlu. Mae hyn wedi'i gynllunio i'w roi ar waith yn 2015-2016, a'r nod yw i fwy o benaethiaid mewn swydd (sydd wedi'u hyfforddi fel Arolygwyr Cofnodol) gael eu hannog i arwain arolygiadau yn y dyfodol. • Parhaom i fonitro ansawdd arolygiadau ac adroddiadau, a defnyddio'r wybodaeth o sicrhau ansawdd i lywio hyfforddiant ac arweiniad arolygu fel bo'r angen, er enghraifft drwy gyhoeddi diweddariadau i arolygwyr ar wefan Estyn a thrwy e-saethiadau bum gwaith yn ystod y flwyddyn. • Darparom gyfanswm o 25 o ddigwyddiadau hyfforddi diweddaru i'r holl arolygwyr ar gyfer pob sector, a oedd yn cynnwys wyth digwyddiad hyfforddi undydd i arolygwyr cymheiriaid yn y sector cynradd yng ngogledd Cymru, y Canolbarth, de-ddwyrain Cymru a de-orllewin Cymru.
3	**Ffrydiau gwaith newydd, gan gynnwys adolygu, peilota a diweddaru'r arweiniad ar arolygu** • Fe wnaethom ymgynghori ar newidiadau i drefniadau arolygu ar gyfer y sector addysg bellach, eu peilota a'u harfarnu, gan lunio llawlyfr arweiniad newydd a phecyn cymorth i arolygwyr • Diweddarom ymhellach y llawlyfrau arweiniad presennol, pecynnau cymorth a deunyddiau hyfforddi ar ein gwefan, er enghraifft cyhoeddi arweiniad ategol newydd ar arolygu'r dulliau a fabwysiedir gan ysgolion i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol, ac arweiniad i arolygwyr ychwanegol sy'n ymuno â thimau Estyn i arolygu dosbarthiadau arbenigol awdurdodau lleol. • Rhoesom wybod am gynigion a newidiadau i drefniadau arolygu trwy gylchlythyron, erthyglau yn y wasg ac e-saethiadau, er enghraifft pum diweddariad e-saethiad i'r holl arolygwyr, a dogfen newydd 'Cwestiynau

	Cyffredin: Eglurhad i athrawon' er mwyn esbonio ein trefniadau arolygu yn gliriach. • Sicrhaom fod gwybodaeth am y trefniadau arolygu newydd wedi'i chynnwys ar y cyrsiau hyfforddi a drefnwyd ar gyfer arolygwyr mewnol ac allanol.
4	**Cynnal lefelau statudol a lefelau gwell o weithgarwch arolygu dilynol** • Sicrhaom for yr adran Addysg a Sgiliau (AdAS) yn cael ei hysbysu ynghylch yr 21 o ysgolion yr oedd angen gwelliant sylweddol arnynt a'r 12 o ysgolion yr oedd angen gweithredu mesurau arbennig ynddynt, a rhoesom wybodaeth gyson i'r adran am gynnydd yr ysgol yn erbyn yr argymhellion. • Hysbysom yr AdAS ynghylch y ddau leoliad nas cynhelir y canfuwyd eu bod yn peri pryder. • Rydym wedi parhau i adolygu ac arfarnu trefniadau dilynol er mwyn ymateb yn gymesur i anghenion darparwyr a sicrhau bod ysgolion yn gwella mewn modd amserol, er enghraifft: teilwra ymweliad undydd, newydd ag ysgolion sydd wedi'u gosod mewn categori statudol; cytuno ar gynllun gweithredu ôl-arolygiad priodol o heriol mewn ymateb i adborth gan y darparwr a'r arolygydd; llunio diffiniadau clir o'n barnau newydd o gynnydd ar gyfer ysgolion mewn categori dilyniant; cynnwys awdurdodau lleol mewn gweithgareddau dilynol drwy waith monitro awdurdod lleol o ysgolion a lleoliadau; a, thrwy ymglymiad swyddogion hyfforddedig yn ymweliadau monitro Estyn. • Cynhaliom beilot o gyfleoedd i hyfforddi a chynnwys chwe arolygydd cymheiriaid profiadol yn ymuno ag ymweliadau monitro undydd Estyn ag ysgolion cynradd. • Darparom arweiniad a gwybodaeth ddiweddar ar ddilyniant ar gyfer ysgolion a lleoliadau drwy ein gwefan a'r cyfryngau cymdeithasol, er enghraifft trwy arweiniad manwl, wedi'i ddiweddaru, ynghylch yr hyn a ddylai ysgolion ac unedau cyfeirio disgyblion sydd mewn category dilyniant ei ddisgwyl cyn, yn ystod ac ar ôl ein hymweliadau monitro, a thrwy ddiweddaru a chyhoeddi arweiniad i swyddogion awdurdodau lleol sy'n ymuno ag ymweliadau monitro Estyn. • Rhannom arfer sy'n arwain y sector a nodwyd yn ystod arolygiadau gydag ysgolion a darparwyr eraill, gan ddefnyddio ein gwefan a'r cyfryngau cymdeithasol.
5	**Cadw'r holl arolygiadau ysgol yn arolygiadau dan arweiniad Estyn a sicrhau ansawdd arolygiadau ac adroddiadau Estyn** • Parhaom i weithredu a monitro system sicrhau ansawdd ar gyfer gwaith pob arolygydd, a mireinio'r gronfa ddata sicrhau ansawdd yn ystod y flwyddyn er mwyn gwella mynediad i adroddiadau ar ansawdd gwaith arolygu. • Fe wnaethom wirio a sicrhau ansawdd holl adroddiadau arolygu Estyn cyn eu cyhoeddi i sicrhau bod y barnau wedi'u seilio ar dystiolaeth, yn dilyn protocolau cytûn ac yn glir i ddarllenwyr.

	• Sicrhaom fod pob adroddiad arolygu yn cynnwys testun a barnau clir sy'n addas ar gyfer darparwyr a defnyddwyr gwasanaethau, a diwygiom arweiniad ysgrifennu Estyn yn ystod y flwyddyn i ddarparu cymorth pellach i arolygwyr, er enghraifft mewn perthynas â darpariaeth ar gyfer y dysgwyr hynny sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim. • Fe wnaethom fonitro barnau craidd arolygiadau yn ofalus fel rhan o'r broses sicrhau ansawdd, gan gynnwys y barnau sy'n arwain at weithgarwch dilynol. • Defnyddiom grŵp PACh i adolygu a mireinio'r gweithdrefnau sicrhau ansawdd a'r targedau ar gyfer arolygiadau ac adroddiadau fel y bo'r angen, gyda phob sector yn llunio adroddiadau blynyddol ar gyfer y grŵp PACh ar ansawdd gwaith arolygu o fewn eu sectorau er mwyn llywio hyfforddiant a datblygiad.

Astudiaeth achos – Newidiadau i’r fethodoleg arolygu ar gyfer addysg bellach

Yn Chwefror 2015, cynhaliom arolygiad peilot o Goleg Caerdydd a’r Fro fel y rhan olaf o ddatblygu methodoleg newydd ar gyfer arolygu colegau mawr, â safleoedd gwasgaredig, sydd wedi deillio o nifer o uniadau coleg sylweddol. Roedd yr arolygiad peilot yn dilyn sawl mis o waith cynllunio a datblygu, ymgynghoriadau â rhanddeiliaid a hyfforddiant staff.

Yng ngham yr arolygiad peilot, ymgymerodd tîm o bedwar AEM a deuddeg o arolygwyr cymheiriaid ag arolygiad pum niwrnod o adeiladu, peirianneg, lletygarwch ac arlwyo, a medrau byw’n annibynnol fel meysydd dysgu unigol. Cafodd llythrennedd a rhifedd eu harolygu fel meysydd dysgu ynddynt eu hunain, er bod arolygwyr llythrennedd a rhifedd wedi casglu eu tystiolaeth ar draws darpariaeth y coleg cyfan. Gweithiodd arolygwyr yn gyfan gwbl o fewn timau eu maes dysgu, ac ymgymeront â chyfrifoldeb am gynllunio’u hamserlenni ar gyfer arsylwadau, cyfarfodydd a chraffu ar ddogfennau. Roedd pob maes dysgu yn dilyn strwythur arolygiad unigol o ran casglu tystiolaeth a chyfarfodydd barnau. Ymgymerodd yr ACof ac enwebai’r darparwr â rolau monitro. Ymunodd arolygydd sicrhau ansawdd â’r arolygiad ar y pedwerydd a’r pumed diwrnod i herio’r barnau arolygu.

Yng ngham dau yr arolygiad, yr wythnos ganlynol, ymgymerodd tîm o dri AEM a dau arolygydd cymheiriaid ag arolygiad pum niwrnod o’r coleg cyfan. Roedd dau o’r AEM wedi bod yn rhan o dîm cam un, ac roedd un AEM a dau arolygydd cymheiriaid yn newydd i’r arolygiad. Buont yn craffu ar ddogfennau ac yn cynnal cyfarfodydd gyda rheolwyr. Fe wnaethant ddilyn trywyddau ymholi a nodwyd o adroddiad hunanasesu’r coleg ac o’r dystiolaeth a gasglwyd yn wythnos un. Ni chynhaliwyd unrhyw arsylwadau pellach ganddynt, er bod yr arolygwyr na fu’n rhan o gam un wedi cynnal ‘teithiau dysgu’. Mae ‘teithiau dysgu’ yn galluogi’r arolygydd i ymweld ag unrhyw ran o goleg a stopio a chasglu tystiolaeth wrth iddo/iddi fynd ymlaen. Gallant siarad ag athrawon, dysgwyr neu ymwelwyr â’r coleg, galw heibio dosbarthiadau, arsylwi sesiynau neu eistedd gyda dysgwyr yn y caffis a ffreuturiau.

Roedd yr arfarniad dilynol o’r fethodoleg arolygu yn gadarnhaol iawn. Nododd y tîm arfarnu nad oedd angen gwneud unrhyw newidiadau i’r ddogfen arweiniad arolygu. Cafodd nifer o fân newidiadau eu gwneud i’r pecyn cymorth arolygwyr wrth fyfyrio ar y gweithdrefnau cam wrth gam. Gwnaed y rhan fwyaf o’r rhain er mwyn gwella amseru gwaith paratoi cyn-arolygiad ac i addasu dyrannu tasgau rhwng yr ACof ac arweinwyr y maes dysgu. Roedd y newidiadau arwyddocaol i’r fethodoleg wedi gweithio’n dda. Roedd cysyniad tystiolaeth dreigl, yn hytrach na thystiolaeth o ystafell ddosbarth unigol, i lunio barnau ar gyfer safonau ac addysgu yn effeithiol. Darparodd rôl yr arolygydd sicrhau ansawdd her gadarn i’r broses.

Rydym nawr yn cynllunio gweddill yr arolygiadau yn y cylch hwn ac yn cynnal nifer o ddigwyddiadau hyfforddi ar gyfer carfan newydd o arolygwyr cymheiriaid.

Astudiaeth achos – Effaith gweithgarwch dilynol – mesurau arbennig [1]

Ym Mawrth 2015, gwnaeth dwy ysgol uwchradd gynnydd digonol i gael ei thynnu o'r categori o fod angen mesurau arbennig. Cafodd Ysgol Uwchradd Gatholig Sant Illtyd yng Nghaerdydd ei rhoi yn y categori mesurau arbennig yn Nhachwedd 2012, a chafodd Ysgol Clywedog yn Wrecsam ei rhoi yn y categori mesurau arbennig yn Ionawr 2013. Adeg yr arolygiad craidd, roedd safonau, addysgu a'r arweinyddiaeth yn y ddwy ysgol yn anfoddhaol. Hefyd, yn Ysgol Clywedog, roedd cwricwlwm cyfnod allweddol 4 yn anfoddhaol gan nad oedd yn darparu ystod eang a chytbwys o brofiadau i fodloni anghenion yr holl ddisgyblion. Ar ôl yr arolygiad cyhoeddodd Estyn adroddiad manwl, yn amlinellu'r cryfderau a meysydd i'w gwella. Roedd yr adroddiadau yn cynnwys argymhellion clir i helpu'r ysgolion ganolbwyntio ar feysydd pwysig i'w gwella.

Ar ôl i'r adroddiad gael ei gyhoeddi, aeth yr ysgolion ati i lunio cynllun gweithredu yn amlinellu'r hyn yr oeddent yn mynd i'w wneud i fodloni pob un o'r argymhellion. Yna darparodd Estyn adborth cefnogol ynglŷn â'r cynllun, gan nodi gwelliannau yr oedd eu hangen i'w wneud yn offeryn effeithiol i gefnogi gwella'r ysgol.

Cafodd Ysgol Uwchradd Gatholig Sant Illtyd chwe ymweliad monitro cyn cael ei thynnu o'r categori mesurau arbennig, a chafodd Ysgol Clywedog bum ymweliad monitro cyn ei thynnu hithau o'r categori mesurau arbennig.

Roedd cynllunio ar gyfer pob ymweliad monitro yn sicrhau, er bod yr arolygwyr cofnodol ar gyfer pob ymweliad yn newid, bod AEM ar y tîm ar gyfer pob ymweliad a oedd naill ai wedi arolygu'r ysgolion yn yr arolygiad craidd neu wedi bod ar ymweliad monitro blaenorol. Roedd y cysondeb hwn yn aelodaeth y tîm o gymorth i'r ysgolion o ran eu sicrhau bod aelodau'r tîm yn ymwybodol o gyd-destun yr ysgol, a chynnydd blaenorol a meysydd pryder, o brofiad uniongyrchol. Roedd hefyd yn darparu ar gyfer cysondeb wrth lunio barnau proffesiynol ynglŷn â'r cynnydd a wnaed gan bob tîm.

Roedd monitro bob tymor gan Estyn yn sicrhau bod cyfleoedd rheolaidd ar gyfer deialog broffesiynol rhwng yr ysgol a'r arolygwyr. Yn dilyn pob ymweliad, darparodd Estyn adroddiad manwl yn arfarnu cynnydd, yn cydnabod cynnydd yn ogystal â darparu darlun clir o'r meysydd y mae angen eu gwella o hyd. Roedd hyn yn helpu arweinwyr i lunio camau gweithredu clir ar gyfer gwelliant, ac arfarnwyd hynny gan Estyn yn ystod ymweliad y tymor dilynol.

Yn ystod yr ychydig ymweliadau olaf â'r ysgolion hyn, cyhoeddodd Estyn ddisgrifwyr barn newydd, a helpodd yr ysgolion i ystyried yn ofalus effaith eu gwaith ar gynnydd yn erbyn yr argymhellion.

[1] Os nodir bod angen mesurau arbennig ar ddarparwr, bydd Estyn yn rhoi gwybod i Lywodraeth Cymru bod y darparwr wedi'i roi mewn categori statudol. Rhaid i'r darparwr anfon ei gynllun gweithredu i Estyn i'w gymeradwyo. Bydd tîm bychan o arolygwyr Estyn fel arfer yn ymweld â'r darparwr bob tymor ar ôl cyhoeddi'r adroddiad arolygu. Bydd arolygwyr yn canolbwyntio ar y cynnydd a wnaed gan y darparwr tuag at fynd i'r afael â'r argymhellion a amlygwyd yn yr adroddiad. Bydd Estyn yn parhau i gynnal ymweliadau monitro hyd nes bod y Prif Arolygydd yn penderfynu fod y darparwr wedi gwella digon i'w dynnu o'r categori mesurau arbennig.

Gellir gweld effaith yr arolygiad craidd a'r arolygiadau dilynol ar ôl hynny ar draws llawer o feysydd o waith yr ysgolion. Gwnaeth y ddwy ysgol gynnydd cadarn o ran gwella presenoldeb a lleihau gwaharddiadau cyfnod penodol. Yn y ddwy ysgol, gwelwyd gwelliant o ddau bwynt canran yn y cyfraddau presenoldeb, ac mae absenoldebau parhaus wedi gostwng.

Mae'r ddwy ysgol wedi gwella safonau ar drothwy lefel 2 yn cynnwys Saesneg a mathemateg o dros 14 pwynt canran, ac mae perfformiad yn eu hysgolion yn cymharu'n ffafriol â pherfformiad ysgolion tebyg erbyn hyn. Yn y ddwy ysgol, mae perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim wedi gwella'n sylweddol ar drothwy lefel 2 yn cynnwys Saesneg a mathemateg a throthwy lefel 2. Fodd bynnag, yn y ddwy ysgol, mae ychydig o agweddau y mae angen eu gwella ymhellach.

Un nodwedd nodedig yn ymweliad monitro olaf yr ysgolion oedd y cynnydd cadarn o ran gwella ansawdd yr addysgu a'r asesu. Fe wnaeth arfarniad cadarn y timau monitro o ansawdd yr addysgu godi disgwyliadau arweinwyr o'u hathrawon a'u ffocysu ar yr effaith y mae addysgu'n ei chael ar wella dysgu. Mae arweinwyr yn y ddwy ysgol wedi darparu rhaglen hyfforddi fuddiol i wella ansawdd a chysondeb addysgu ac asesu. O ganlyniad, mae ansawdd cyffredinol addysgu, asesu ac agweddau disgyblion at ddysgu wedi gwella'n sylweddol ers yr arolygiad craidd.

Erbyn amser ymweliad monitro olaf pob ysgol, barnodd y timau fod y ddwy ysgol wedi gwneud cynnydd cadarn o ran cryfhau arweinyddiaeth ganol ac uwch arweinyddiaeth a hunanarfarnu. Ers yr arolygiad craidd, mae staffio yn Ysgol Sant Illtyd wedi newid yn sylweddol yn sgil penodi pennaeth newydd, dau ddirprwy bennaeth a dau bennaeth cynorthwyol. Yn ogystal, mae tua hanner yr arweinwyr canol wedi'u penodi ers arolygiad 2012. Erbyn hyn, mae'r gallu gan yr arweinyddiaeth i ddwyn staff i gyfrif a sicrhau gwelliant pellach. Yng Nghlywedog, roedd y pennaeth a'r dirprwy bennaeth yn newid i'w swyddi pan gynhaliwyd yr arolygiad craidd. Ers yr arolygiad craidd, mae'r ysgol wedi gwneud cynnydd cadarn o ran datblygu rôl arweinwyr canol mewn hunanarfarnu a chynllunio datblygiad. Mewn llawer o feysydd, mae hyn yn effeithio'n dda ar gynnydd disgyblion.

Bydd y pennaeth a'r dirprwy bennaeth yn y ddwy ysgol yn cyflwyno'u taith wella, gan fanylu ar y camau a gymerwyd ganddynt i wella'r addysgu, safonau ac arweinyddiaeth, yn ein hyfforddiant diweddaru uwchradd blynyddol ym Mehefin 2015.

Mesurau perfformiad y cylch arolygu

DP

Adroddiadau arolygiadau wedi'u harwain gan Estyn

	Canran darged	Canran wirioneddol	Sylw
Adroddiadau arolygiadau wedi eu harwain gan Estyn nad ydynt wedi'u diwygio ar ôl eu cyhoeddi o ganlyniad i her a gadarnhawyd	100%	99.8%	Gwnaed penderfyniad i ddiwygio un farn adroddiad arolygu o "digonol" i "da" ar ôl cyhoeddi'r adroddiad. Roedd hyn yn ganlyniad cwyn gan y darparwr, yr ymchwiliwyd iddi gan arolygydd arweiniol y sector.
Adroddiadau arolygiadau wedi'u harwain gan Estyn a gyhoeddwyd o fewn y terfynau amser statudol neu gytûn	100%	100%	Bodlonwyd y targed

Arolygiadau craidd Estyn 2014-2015

Sector	Nifer a gynlluniwyd	Nifer wirioneddol	Sylw
Meithrinfeydd nas cynhelir	128	122	Nid oedd angen chwech o'r arolygiadau a gynlluniwyd yn sgil datgofrestru lleoliadau gan awdurdodau lleol
Ysgolion cynradd ac ysgolion meithrin a gynhelir	216	221	Daethpwyd â phump o arolygiadau ysgolion cynradd ymlaen o flwyddyn ariannol 2015-2016
Ysgolion uwchradd	34	34	
Ysgolion arbennig	7	7	
Unedau cyfeirio disgyblion (UCDau)	9	4	Arolygwyd llai o UCDau yn sgil cau neu uno'r ddarpariaeth hon mewn amryw o awdurdodau lleol
Ysgolion annibynnol gan gynnwys ysgolion arbennig annibynnol	11	7	Cynhaliwyd llai o arolygiadau yn sgil symud yn yr amserlen arolygiadau, gyda rhai arolygiadau wedi'u cynllunio'n wreiddiol ar gyfer 2014-2015 yn cael eu cynnal ar ddiwedd 2013-2014
Colegau arbenigol annibynnol	1	3	Daethpwyd â dau arolygiad ymlaen o flwyddyn ariannol 2015-2016
Ôl-16	9	12	Daethpwyd â thri arolygiad ymlaen o flwyddyn ariannol 2015-2016

Yn ogystal ag arolygiadau craidd, yn ystod y cyfnod 2014-2015, cynhaliodd Estyn y niferoedd canlynol o arolygiadau dilynol lle’r oedd yn angenrheidiol er mwyn monitro cynnydd:

Sector	**Nifer yr ymweliadau dilynol**
Meithrinfeydd nas cynhelir	15
Ysgolion cynradd ac ysgolion meithrin nas cynhelir	99
Ysgolion uwchradd	43
Ysgolion arbennig ac unedau cyfeirio disgyblion	10
Awdurdodau lleol	16
Ôl-16	4
Canolfannau addysg athrawon	2

Amcan 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru

Yr hyn rydym wedi'i wneud...

1	**Cyhoeddi adolygiadau thematig mewn ymateb i'r llythyr cylch gwaith blynyddol gan y Gweinidog a darparu cyngor arall i Lywodraeth Cymru** • Rydym wedi arfarnu'r defnydd o arolygwyr cymheiriaid yn ystod arolygiadau thematig ac wedi ychwanegu arolygydd cymheiriaid, fel adnodd ychwanegol, i chwech o'n harolygon. • Datblygom becyn cymorth ar gyfer arolygwyr sy'n arwain arolygiadau thematig a darparom hyfforddiant i'r holl arweinwyr a golygyddion. • Datblygom offeryn ar gyfer coladu nodiadau ymweliadau sy'n rhan o adolygiadau thematig er mwyn helpu i ddadansoddi canfyddiadau'n fwy effeithlon. • Cyflwynom rôl weinyddol newydd i gefnogi arolygwyr arweiniol thematig, er mwyn sicrhau cysylltiadau gwell gyda rhaglenni gwaith Estyn a chynllunio a defnydd gwell o arolygwyr sy'n cynnal ymweliadau â darparwyr. • Datblygom gronfa ddata newydd i olrhain ymweliadau arolygu thematig ag ysgolion.
2	**Llunio a chyhoeddi Adroddiad Blynyddol PAEM** • Fe wnaethom lunio a chyhoeddi Adroddiad Blynyddol PAEM ar ansawdd addysg a hyfforddiant ar gyfer y flwyddyn academaidd 2013-2014 ar y we. • Cysylltom â swyddfa'r Gweinidog Addysg a Sgiliau a swyddogion Llywodraeth Cymru er mwyn dangos ac esbonio ein canfyddiadau o arolygiadau a gynhaliwyd ym mlwyddyn academaidd 2013-2014. • Fe wnaethom gynllunio a gweithredu ymgyrch yn y wasg i gefnogi lansio'r Adroddiad Blynyddol a hyrwyddo'i ganfyddiadau ymhlith rhanddeiliaid, gan gynnwys drwy'r cyfryngau cymdeithasol. Cafodd yr Adroddiad sylw ar newyddion ar y teledu, a chynhaliwyd lefel y diddordeb ar ein gwefan.
3	**Parhau i ddatblygu arweinyddiaeth wasgaredig trwy rolau'r Arolygydd Arweiniol / Swyddog Arweiniol (AA/SA)** • Fe wnaethom adolygu a diwygio'r amser a ddyrennir i bob rôl AA/SA, er mwyn sicrhau bod amser priodol wedi'i ddyrannu ar gyfer cyflawni pob swyddogaeth. • Sefydlom rôl AA/SA newydd yn ymwneud â thlodi/difreintedd, er mwyn i'r arolygydd dynodedig allu darparu cyngor a gwybodaeth yn y maes hwn, gan baratoi arweiniad atodol newydd yn ychwanegol at gynghori ar ddiwygiadau i'r llawlyfrau arweiniad a bwydo i mewn i ddigwyddiadau hyfforddi ar gyfer arolygwyr mewnol ac allanol. • Sefydlom rôl AA/SA newydd yn ymwneud â rheoli gwybodaeth, gan ddarparu mwy o gyfle i gydlynu diweddariadau ymchwil rheolaidd a gwella systemau rheoli gwybodaeth trwy drafodaeth gyda staff mewnol a sefydliadau allanol.

	• Adolygom rolau arolygwyr cyswllt ôl-16, gan ystyried trefniadau arolygu diwygiedig a chynlluniau ac amserlenni ar gyfer arolygu pob sector ôl-16. • Cynhwysom gyfraniadau rheolaidd gan AA/SA yn ystod wythnosau datblygu proffesiynol, er mwyn sicrhau bod pob AEM yn briodol o wybodus, ac yn gallu trafod materion perthnasol a nodwyd yn ystod arolygiadau, gydag AS/SA lle bo'n briodol. • Cynhyrchom drosolwg blynyddol o negeseuon allweddol o waith swyddogion arweiniol polisi addysg.
4	**Datblygu galluoedd rheoli gwybodaeth newydd** • Penodom swyddog i ymgymryd â rôl arweiniol yn datblygu ein gweithgareddau ymchwil ac arfarnu a'n gallu. • Datblygom ymhellach ein fframwaith rheoli gwybodaeth drwy fireinio'r polisi, strategaeth a chynlluniau gweithredu i ddatblygu a gweithredu systemau a mecanweithiau llif gwybodaeth fwy effeithlon. • Cyflwynom ddiweddariad ymchwil misol ar gyfer staff Estyn, yn amlinellu cyhoeddiadau ac adroddiadau ymchwil addysgol allweddol diweddar. • Gwnaethom ddefnydd effeithiol o'n diweddariadau ymchwil misol a mireinio ymhellach ein systemau rheoli gwybodaeth i gyfosod deallusrwydd arolygu a chynyddu i'r eithaf ein defnydd o'n gwybodaeth gyfunol er mwyn cyfrannu at waith fel cynhyrchu adroddiadau i lywio polisïau a phecynnau brifio ar gyfer arolygon thematig. • Parhaom i ddatblygu systemau electronig (SharePoint) i goladu ein gwybodaeth reoli a'n tystiolaeth arolygu. • Datblygom ymhellach ein huned ystadegol i ehangu a theilwra'r ystod o ddata a ddarperir er mwyn gweddu'n well i anghenion ein gwaith arolygu a'n gwaith arolygon thematig, gan gynnwys darparu data cyd-destunol a data perfformiad ar draws pob sector ac ehangu ein dadansoddiad o ddeilliannau arolygu a gweithgareddau dilynol. • Sefydlom gysylltiadau a gweithio'n agosach â sefydliadau fel Sefydliad Polisi Cyhoeddus Cymru a pharhaom i gysylltu â Gwasanaeth Gwybodaeth a Dadansoddi Llywodraeth Cymru er mwyn rhannu gwybodaeth a gwneud y defnydd gorau o wybodaeth ac adnoddau. • Parhaom i weithio gydag AGGCC, AGIC a Swyddfa Archwilio Cymru, drwy Arolygu Cymru, i ddatblygu dull cyffredin o reoli data a chynnal data mewn perthynas â'r meysydd hynny lle byddwn yn arolygu ar y cyd.
5	**Ffrwd waith ad-drefnu ysgolion** • Fe wnaethom addasu a diwygio'r arweiniad mewnol i arolygwyr ar sut i arfarnu'r cynigion ad-drefnu ysgolion er mwyn sicrhau cysondeb o ran dull. Mae ein proses sicrhau ansawdd fewnol yn sicrhau bod pob ymateb yn asesu rhinweddau cyffredinol y cynnig yn gywir. • Cynhaliom drafodaethau gyda swyddogion yn Llywodraeth Cymru i arfarnu defnyddioldeb ein hymatebion. Roedd yr adborth yn gadarnhaol a gwnaed mân ddiwygiadau i'n harweiniad. • Dosbarthom y gwaith er mwyn ehangu ein capasiti i reoli meysydd o'r rhaglen waith sydd dan bwysau a datblygu unigolion. Yn ystod 2014-2015, ymatebodd 20 o arolygwyr i gyfanswm o 51 o gynigion.

Adroddiadau thematig

DP

Mewn ymateb i gylch gwaith blynyddol y Gweinidog, cyhoeddom **14** o adroddiadau yn ystod 2014-2015 ar y pynciau canlynol.

Roedd **pob un o'r 14** o adroddiadau a gyhoeddwyd yn 2014-2015 (**100**%) o fewn y terfynau amser a gytunwyd gyda Llywodraeth Cymru.

Enw	**Dyddiad cyhoeddi**
Difreintedd disgyblion	Mai 2014
Gwasanaethau cymorth dysgwyr i ddisgyblion 14-16 oed	Mai 2014
Saesneg yng nghyfnodau allweddol 2 a 3	Mehefin 2014
ADCDF: Cynnydd mewn addysg ar gyfer datblygu cynaliadwy a dinasyddiaeth fyd-eang	Mehefin 2014
Gweithredu ar fwlio	Mehefin 2014
TGCh yng nghyfnod allweddol 3: Effaith TGCh ar ddysgu disgyblion yng nghyfnod allweddol 3 mewn ysgolion uwchradd	Gorffennaf 2014
Presenoldeb mewn ysgolion uwchradd	Medi 2014
Arsylwi ystafelloedd dosbarth yn effeithiol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd	Hydref 2014
Rhifedd yng nghyfnodau allweddol 2 a 3: adroddiad interim	Tachwedd 2014
Dilyniant ieithyddol a safonau Cymraeg mewn deg ysgol ddwyieithog	Tachwedd 2014
Effeithiolrwydd strategaethau cynnwys dysgwyr mewn dysgu oedolion yn y gymuned a dysgu yn y gwaith	Tachwedd 2014
Rhwystrau rhag prentisiaeth	Tachwedd 2014
Llythrennedd yng nghyfnod allweddol 3: Adroddiad interim	Ionawr 2015
Arfer dda mewn mathemateg yng nghyfnod allweddol 3	Chwefror 2015

Astudiaeth achos – arolwg thematig – Arsylwi ystafelloedd dosbarth yn effeithiol mewn ysgolion cynradd ac uwchradd

Ymhlith yr arolygon thematig a gyhoeddwyd gan Estyn yn ystod 2014-2015 oedd un ar arsylwi ystafelloedd dosbarth. Roedd yr adroddiad hwn yn dilyn ymlaen o astudiaeth o'r modd y mae ysgolion cynradd ac uwchradd yn defnyddio arsylwi ystafelloedd dosbarth i wella cyflawniad disgyblion. Canfuwyd, mewn ysgolion lle mae arsylwi ystafelloedd dosbarth yn effeithiol, fod arweinwyr wedi sefydlu diwylliant cadarnhaol o wella drwy hunanarfarnu a dysgu proffesiynol. Yn yr ysgolion hyn, mae staff yn awyddus i rannu arfer dda ac maent yn ystyried arsylwi ystafelloedd dosbarth yn hawl.

Roedd arolygwyr Estyn wedi ymweld ag ysgolion llwyddiannus a rhai sy'n gwella a arolygwyd yn ddiweddar fel rhan o'r arolwg. Yn yr ysgolion hyn, canfu arolygwyr fod arsylwi yn yr ystafell ddosbarth yn cael ei ddefnyddio i alluogi athrawon i rannu syniadau a'u cynorthwyo i ddatblygu'r ffordd y maent yn addysgu. Yn ystod arsylwadau, roedd ffocws cryf ar ba mor dda yr oedd disgyblion yn ymateb i'r strategaethau a ddefnyddiwyd gan yr athro, a faint roeddent yn ei ddysgu.

Canfuwyd hefyd, lle mae arsylwi yn yr ystafell ddosbarth yn llwyddiannus, mae arweinwyr hefyd yn annog mathau eraill o ddysgu proffesiynol, datblygu a gwaith tîm. Mewn un ysgol yr ymwelwyd â hi, sef Ysgol Gymunedol Cefn Hengoed yn Abertawe, mae gan uwch arweinwyr weledigaeth glir ar gyfer addysgu a dysgu sy'n cael ei rhannu â'r staff a disgyblion trwy "Ddatganiad Polisi Addysgu a Dysgu". Mae'r datganiad yn gosod disgwyliadau clir ac mae staff yn glir ynghylch eu rolau mewn cyflawni addysgu o ansawdd uchel.

Nododd yr adroddiad y trefniadau ymarferol sy'n debygol o arwain at arsylwi gwersi'n llwyddiannus, yn ogystal ag argymhellion ar gyfer ysgolion, awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru.

Cyhoeddwyd yr adroddiad ar wefan Estyn yn Hydref 2014.

Astudiaeth achos – arolwg thematig – Gweithredu ar Fwlio

Un o'r adroddiadau a ddenodd llawer iawn o ddiddordeb yn ystod y flwyddyn oedd yr adroddiad a luniwyd ar fwlio mewn darparwyr addysg. Canfu'r adroddiad fod gormod o ddisgyblion yn dioddef o fwlio yn ystod eu bywydau ysgol, ac roedd yn dweud bod gan ddarparwyr addysg gyfrifoldeb i fynd i'r afael â bwlio o bob math o dan Ddeddf Addysg 2002.

Archwiliodd yr adroddiad pa mor effeithiol y mae ysgolion yn cymryd camau i fynd i'r afael â bob achos o fwlio. Amlygodd y ffaith fod y mwyafrif o ddisgyblion yn gwybod sut i adrodd am fwlio, a thynnodd sylw at y dull rhagweithiol a gymerir gan yr ysgolion gorau i atal bwlio. Canfuwyd fod ysgolion da hefyd yn darparu gwasanaethau cwnsela ac yn defnyddio asiantaethau allanol i gefnogi disgyblion sy'n dioddef bwlio.

Roedd astudiaethau achos arfer orau yn yr adroddiad hefyd yn archwilio strategaethau i fynd i'r afael â bwlio, sy'n cynnwys trefnu bod cymorth effeithiol ar gael i ddisgyblion ar adegau distrwythur o'r dydd. Er enghraifft, roedd un ysgol, sef Ysgol Uwchradd Crucywel ym Mhowys, wedi creu amgylchedd mwy goddefgar drwy sicrhau bod materion amrywiaeth a chydraddoldeb yn cael eu harchwilio yn y cwricwlwm. Roedd swyddog cymorth myfyrwyr gan yr ysgol hefyd sy'n darparu cwnsela ac yn cynghori staff ar faterion fel seiberfwlio.

Roedd yr adroddiad yn cynnwys cyfres o argymhellion i ysgolion ac awdurdodau lleol, gydag ysgolion yn cael eu cynghori i sicrhau bod staff yn gwybod sut i ddelio â digwyddiadau o fwlio a'u cofnodi. Cynghorwyd awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol i ddarparu hyfforddiant a chymorth i staff ysgolion a llywodraethwyr ar y mater hwn.

Cyhoeddwyd yr adroddiad ar wefan Estyn ym Mehefin 2014.

Amcan 3: Meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Yr hyn rydym wedi'i wneud...

1	**Digwyddiadau hyfforddi a chynadleddau wedi'u harwain gan Estyn** • Cyflwynom hyfforddiant allanol a hyfforddiant asesedig ar fedrau ar gyfer arolygu i 30 o Ymgynghorwyr Her ysgolion o awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol, gan ddarparu cyfleoedd iddynt ddatblygu eu medrau drwy ymuno ag arolygiadau o ysgolion fel rhan o'u datblygiad proffesiynol parhaus. • Darparom raglen ddiweddaru gynhwysfawr ar gyfer yr holl arolygwyr, dros gyfres o 25 o ddigwyddiadau wedi'u trefnu yn ystod 2014-2015. • Cynyddom y garfan o arolygwyr cymheiriaid trwy ddarparu rhaglen dreigl o hyfforddiant asesedig, gan hyfforddi 200 o arolygwyr cymheiriaid newydd (185 ar gyfer ysgolion, 15 ar gyfer colegau addysg bellach), gan hwyluso'u defnydd fel aelodau llawn o dimau arolygu a sicrhau eu bod yn gallu defnyddio medrau ac arbenigedd newydd yn ôl yn eu sefydliadau. • Cyflwynom hyfforddiant ar-lein ar gyfer yr holl enwebeion (cynrychiolydd o'r darparwyr unigol sy'n cael eu hadolygu) i weithredu fel cyswllt rhwng y darparwr a'r tîm arolygu ar bob arolygiad. • Darparom ystod o ddeunyddiau hyfforddi i gefnogi arolygwyr allanol o bob sector.
2	**Arfer orau** • Defnyddiom dystiolaeth o weithgarwch arolygu a gweithgarwch cylch gwaith i nodi a chyhoeddi 32 o astudiaethau achos o arfer orau ar wefan Estyn ac yn Adroddiad Blynyddol PAEM. • Fe wnaethom ehangu cwmpas arfer orau i gynnwys astudiaethau achos o ddarparwyr sy'n gwneud cynnydd da iawn ar ôl cael eu rhoi mewn gweithgarwch dilynol. • Fe wnaethom amlygu a lledaenu arfer orau fel rhan o'n gweithgareddau arolygu, trwy fforymau rhanddeiliaid rhwydwaith sector a chysylltiadau arolygwyr cyswllt ag awdurdodau lleol. • Parhaom i annog a hyrwyddo cysylltiad ymarferwyr presennol fel arolygwyr cymheiriaid ac enwebeion mewn arolygiadau er mwyn hybu cyfleoedd i groesffrwythloni arfer orau. • Defnyddiom astudiaethau achos o arfer orau yn ein gweithgareddau i lywio datblygu polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru a'i swyddogion. • Cynhaliom gynhadledd genedlaethol i ledaenu arfer orau wrth fynd i'r afael ag anfantais a chodi safonau.
3	**Defnyddio adroddiadau thematig yn fwy effeithiol** • Cynhaliom gynhadledd a chyhoeddi deunyddiau HMS ar gyfer ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd ar fynd i'r afael ag anfantais.

	• Defnyddiom ein cynhadledd Fforwm Rhanddeiliaid Cenedlaethol yn Chwefror 2015 i ofyn am farnau rhanddeiliaid ar y modd orau i roi cyhoeddusrwydd i adroddiadau arolygiadau thematig. • Gweithiom gyda chwmni amlgyfrwng i gynhyrchu ffilm i gyflwyno arfer orau a'r prif negeseuon o'r adroddiad arolygiad thematig 'Arfer orau mewn addysgu a dysgu yn y celfyddydau creadigol yng nghyfnod allweddol 2'.
4	**Datblygu partneriaethau cryf gyda rhanddeiliaid** • Cynhaliom Fforwm Rhanddeiliaid Cenedlaethol flynyddol yn Chwefror 2015 ar gyfer cynrychiolydd o bob corff swyddogol sydd ar ein rhestr rhanddeiliaid, a gofynnom am farnau ar y modd gorau i gyfleu negeseuon Estyn i ymarferwyr yn yr ystafell ddosbarth. Roedd 33 o gynrychiolwyr yn bresennol. • Cynhaliom gyfres o gyfarfodydd y Fforwm Rhwydwaith Sector, o leiaf unwaith ar gyfer pob sector yn ystod y flwyddyn. • Fe wnaeth Cyfarwyddwyr Cynorthwyol a/neu arolygydd arweiniol perthnasol y sector fynychu gweithdai a digwyddiadau a gynhaliwyd gan gyrff swyddogol, yn cynnwys Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru (CCAC), Colegau Cymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru, Llywodraethwyr Cymru a Chynghorau. • Cyhoeddom gylchlythyr Estyn i randdeiliaid ddwywaith yn ystod y flwyddyn, drwy e-bost at bob arolygydd ychwanegol, cymheiriaid a lleyg, AEM, darparwyr addysg a hyfforddiant ac unrhyw un a oedd wedi cofrestru drwy ein gwefan. • Parhaom i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru fel rhanddeiliad trwy gyfarfodydd rhwng PAEM, Cyfarwyddwyr Strategol a Chyfarwyddwyr Cynorthwyol a'u swyddogion cyfatebol yn Llywodraeth Cymru, fel rhan o raglen o gyfarfodydd rheolaidd i roi cyngor i'r Llywodraeth. • Gwnaethom waith datblygu ar ein gwefan a'n hallrwyd i sicrhau eu bod yn parhau i ddarparu gwybodaeth i'n rhanddeiliaid am waith Estyn ac i gefnogi'r defnydd o arfer orau gan arweinwyr ac ymarferwyr.

Sylwadau, ymholiadau a chwynion

Fel sefydliad, rydym yn cymryd pob sylw, ymholiad a chwyn o ddifrif a byddwn yn ymateb i bob cwyn yn llawn, yn deg ac mor gyflym â phosibl. Yn 2014-2015, fe wnaethom ddelio â 12 o gwynion ffurfiol.

Hefyd, mae gan Estyn ddyletswydd statudol i ymateb i unrhyw geisiadau Rhyddid Gwybodaeth a'r Ddeddf Diogelu Data mewn modd amserol.

Ymateb i gŵynion:

Cyfanswm y cwynion ffurfiol a dderbyniwyd yn 2014-2015: **12**

Dyddiad	Canlyniad	Testun y gŵyn
15/07/2014	Cadarnhawyd yn rhannol	Y defnydd o'r Gymraeg mewn arolygiad (nid oedd y Cadeirydd yn siaradwr Cymraeg a theimlai ei fod wedi'i gau allan o weithrediadau)
15/07/2014	Cadarnhawyd yn rhannol	Y modd y cafodd arolygiad ei gynnal a'i weinyddu
31/07/2014	Ni chadarnhawyd	Adolygu cais Rhyddid Gwybodaeth
21/11/2014	Ni chadarnhawyd	Ymddygiad arolygydd a barnau
09/12/2014	Cadarnhawyd yn rhannol	Ymddygiad arolygydd
09/12/2015	Ni chadarnhawyd	Datgelu gwybodaeth
22/12/2014	Ni chadarnhawyd	Ymddygiad arolygydd
14/01/2015	Cadarnhawyd yn rhannol	Y modd y cafodd arolygiad ei weinyddu
19/01/2015	Cadarnhawyd yn rhannol	Ymddygiad arolygydd
23/01/2015	Cadarnhawyd yn rhannol	Ymddygiad arolygydd
06/02/2015	Ni chadarnhawyd	Y broses recriwtio
18/03/2015	Ni chadarnhawyd	Y broses arolygu

Ceisiadau a gafwyd dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth:

DP

27 o geisiadau

Cwblhawyd 100% o fewn y targed o 20 diwrnod gwaith. Cynhaliwyd dau adolygiad yn ystod 2014-2015.

Ceisiadau a dderbyniwyd dan y Ddeddf Diogelu Data

DP

46 o geisiadau

Cwblhawyd **100**% o fewn y targed o 40 diwrnod calendr o dderbyn tystiolaeth o adnabyddiaeth.

Caiff ceisiadau gwrthrych am wybodaeth sy'n cynnwys ffurflenni arsylwi gwersi eu cyhoeddi dan y Ddeddf Diogelu Data a'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth. Y targed ar gyfer cwblhau'r ceisiadau hyn yw 20 diwrnod gwaith yn unol â'r targed ar gyfer ymateb i geisiadau'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth.

Astudiaeth achos – Cynhadledd tlodi

Fel rhan o ymrwymiad Estyn i feithrin gallu a rhannu arfer orau, cynhaliom gynhadledd genedlaethol ar 7 Mai 2014 i dynnu sylw at ddulliau a ddefnyddir gan ysgolion i fynd i'r afael ag amddifadedd a chodi safonau.

I gyd-fynd â'r gynhadledd, cyhoeddodd Estyn grynodeb hefyd yn crynhoi'r prif negeseuon o adroddiadau Estyn er 2007 gan amlinellu strategaethau effeithiol i fynd i'r afael â thlodi ac anfantais mewn ysgolion. Yn ystod y gynhadledd, cyhoeddodd y Cyfarwyddwr Strategol, Meilyr Rowlands, y byddai Estyn yn cyhoeddi arweiniad newydd ar 1 Medi 2014 ynglŷn â'r modd y byddai arolygwyr yn arfarnu'r dulliau a ddefnyddir gan ysgolion i leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad addysgol. Roedd yr arweiniad hwn yn cynnwys cwestiynau defnyddiol i arwain arolygwyr, yn ogystal ag awgrymiadau i gynorthwyo ysgolion gyda'u hunanarfarnu eu hunain.

Diben y gynhadledd oedd dangos enghreifftiau o arfer orau ar gyfer ysgolion, ac o ysgolion, mewn ardaloedd o amddifadedd o amgylch Cymru, a gwahoddwyd saith ysgol i gyflwyno. Gwahoddodd Estyn uwch arweinwyr o ysgolion cynradd ac uwchradd, hyrwyddwyr trechu tlodi rhanbarthol a chynrychiolwyr awdurdodau / consortia lleol.

Darparwyd prif araith gan y Gweinidog Addysg a Sgiliau, Huw Lewis, yn amlinellu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i godi cyflawniad a gwella cyfleoedd bywyd plant mwyaf agored i niwed Cymru.

Croesawodd cynrychiolwyr y cyfle i wrando ar strategaethau ymarferol gan ysgolion ynglŷn â'r modd y maent yn mynd i'r afael ag amddifadedd. Amlinellodd Ysgol Bryn Elian yng Nghonwy y modd y maent wedi ad-drefnu eu system fugeiliol i ddarparu ar gyfer anghenion ei dysgwyr difreintiedig. Trafododd Ysgol Gynradd Mount Stuart yng Nghaerdydd y modd y maent wedi datblygu strategaethau effeithiol i ymgysylltu â rhieni a gofalwyr, a rhannodd Ysgol Coedcae y modd yr oeddent wedi sefydlu cysylltiadau cryfach gyda rhieni ac wedi mireinio eu system fugeiliol i sefydlu dull 'tîm o amgylch y teulu'.

Hefyd, fe wnaethant fwynhau'r cyfle i glywed gan ysgolion am y modd yr oeddent wedi gwneud y defnydd gorau o gyllid Llywodraeth Cymru, wedi sefydlu gweithio effeithiol mewn partneriaeth, gan gynnwys rhieni, teuluoedd a chymunedau fel elfen allweddol o godi safonau. Nododd cynrychiolwyr fod pob un o'r ysgolion a oedd yn gwneud cyflwyniad wedi mabwysiadu dull ysgol gyfan gyda'r holl staff yn gysylltiedig â gwaith i fynd i'r afael ag amddifadedd, gan ddangos ymrwymiad clir.

Astudiaeth Achos – Meithrin Gallu

Fel rhan o'r trefniadau consortia addysg rhanbarthol newydd, mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i'r holl Ymgynghorwyr Her o Fedi 2014 i fod yn arolygwyr hyfforddedig ac arolygwyr sy'n ymarfer. Mae cyfranogi mewn gwaith arolygu yn rhoi cipolwg gwerthfawr a phrofiad i Ymgynghorwyr Her sy'n eu cefnogi yn eu gwaith arferol gydag ysgolion. Mae'r rhai sy'n ymgymryd â swyddi Ymgynghorwyr Her yn arolygwyr hyfforddedig yn barod yn aml, wedi iddynt fod yn arolygwyr cymheiriaid yn y sectorau ysgolion fel arfer. Ar gyfer Ymgynghorwyr Her nad oeddent eisoes yn arolygwyr hyfforddedig, darparodd Estyn hyfforddiant pwrpasol yng Ngwanwyn 2015. Llwyddodd bron pob un o'r Ymgynghorwyr Her i basio'r elfen asesedig o'r hyfforddiant. Amcanion y cwrs Hyfforddiant Arolygwyr Ymgynghorwyr Her a'r hyfforddiant diweddaru blynyddol yw galluogi darparu Arolygwyr Ymgynghorwyr Her i ddeall y broses arolygu, yr egwyddorion y seilir y broses arnynt a'r meini prawf ar gyfer llunio barnau. Mae'r hyfforddiant wedi'i gwblhau pan fydd yr ymgynghorydd wedi cymryd rhan yn llwyddiannus mewn arolygiad ysgol fel aelod tîm.

Yn dilyn hyfforddiant cychwynnol, bydd Estyn fel arfer yn anelu at ddefnyddio Arolygwyr Ymgynghorwyr Her sy'n gysylltiedig ag ysgolion cynradd unwaith ym mhob blwyddyn academaidd. Bydd yr Arolygwyr Ymgynghorwyr Her hynny sy'n gysylltiedig ag ysgolion uwchradd yn arolygu un ysgol bob dwy flynedd.

Mae'r holl Arolygwyr Ymgynghorwyr Her yn aelodau llawn o'r tîm ac mae ganddynt yr un ystod a'r un math o gyfrifoldebau ag aelodau eraill y tîm. Yn ystod blwyddyn gyntaf eu defnyddio, adroddodd arolygwyr arweiniol fod y rhan fwyaf o Arolygwyr Ymgynghorwyr Her wedi cyfrannu'n effeithiol ar arbenigedd timau arolygu ac wedi gwella perchenogaeth ysgolion o'r broses arolygu. Mae llawer o Arolygwyr Ymgynghorwyr Her yn cytuno fod bod yn aelod o dîm arolygu yn eu galluogi i gael cipolwg gwell i'r broses arolygu yn ogystal â darparu cyfleoedd gwerthfawr ar gyfer eu datblygiad proffesiynol eu hunain. Maent yn nodi hefyd eu bod mewn sefyllfa gryfach i rannu arfer dda a datblygu'r medrau sydd eu hangen ar ysgolion i gynnal eu hunanarfarniad eu hunain yn effeithiol.

Ar ddiwedd pob arolygiad, mae'r Arolygydd Cofnodol yn darparu adborth i'r Arolygydd Ymgynghorydd Her ynglŷn ag ansawdd ei waith/gwaith yn ystod yr arolygiad, ac yn llenwi ffurflen arfarnu arolygydd. Defnyddir yr adborth hwn i flaenoriaethu digwyddiadau hyfforddi yn y dyfodol.

Egwyddor cyflawni 1: Datblygu Estyn yn sefydliad ‘gwerth gorau’ a ‘chyflogwr enghreifftiol’

Yr hyn rydym wedi’i wneud...

	Datblygu Estyn yn sefydliad ‘gwerth gorau’ a ‘chyflogwr enghreifftiol’
	• Fe wnaethom fodloni anghenion busnes a chynnal hyblygrwydd y gyllideb drwy gyflogi cymysgedd o staff parhaol, staff cyfnod penodol, staff dros dro a staff ar secondiad. Parhaodd ein rhaglen o secondiadau i gefnogi cyflawni ein hamserlen arolygu a hefyd i gefnogi trosglwyddo medrau a gwybodaeth i randdeiliaid, gan gryfhau gallu ar draws darparwyr addysg. Cyflogwyd wyth o Arolygwyr Ychwanegol newydd ar secondiad yn ystod y flwyddyn. I helpu ail-gydbwyso ein cymysgedd o fedrau arolygu, cynhaliom Gynllun Ymadael yn Gynnar a arweiniodd at bedwar AEM yn gadael Estyn ar ddiwedd y flwyddyn. Arweiniodd ymgyrch recriwtio staff parhaol yng ngwanwyn 2015 at benodi naw AEM newydd a fydd yn ymuno ag Estyn ym Medi 2015. • Cynhaliom ein hymrwymiad i gydraddoldeb ac amrywiaeth a chyflawnom y camau gweithredu cynlluniedig ar gyfer blwyddyn tri o’n Cynllun Cydraddoldeb Strategol; bydd yr adolygiad o gamau gweithredu a gyflawnwyd yn 2014-2015 yn cael ei gyhoeddi yn Hydref 2015. • Cynhaliom y lefel uchel o ymgysylltiad staff fel y gwelwyd yng nghanlyniadau Arolwg Pobl 2014 y gwasanaeth sifil, gydag Estyn yn y pedwerydd safle uchaf o 102 o sefydliadau o ran cyfran y staff sy’n cwblhau’r arolwg. • Cyflwynom raglen hyfforddi gynhwysfawr ar gyfer pob un o’r staff, a oedd yn mynd i’r afael â gofynion sefydliadol craidd ac anghenion datblygu unigol; roedd y meysydd yr ymdriniwyd â nhw yn cynnwys Iechyd a Diogelwch, Arweinyddiaeth a Rheolaeth, a’r Iaith Gymraeg. Roedd gwariant cyfartalog Estyn fesul cyflogai oddeutu 16% yn uwch na’r gwerth canolrif ar gyfer sefydliadau yr adroddwyd amdanynt gan y Sefydliad Siartredig ar gyfer Datblygiad Personol yn 2014, gan gefnogi ein hymrwymiad i fod yn sefydliad sy’n dysgu a gwella. • Parhaom i gefnogi dysgu’r Gymraeg, o lefel dechreuwyr i lefel uwch, fel rhan o’n hymrwymiad i fodloni Safonau’r Gymraeg, gyda chyfanswm o 28 aelod o staff yn mynychu cyrsiau. Yn ogystal, rydym wedi parhau i ddatblygu dwyieithrwydd o fewn y sefydliad ac mewn cyfathrebiadau â rhanddeiliaid allanol drwy addasu ein systemau TG er mwyn gwella ymarferoldeb dwyieithog. Ar ddiwedd y flwyddyn, cynhaliwyd adolygiad gan Gomisiynydd y Gymraeg i nodi safonau a fydd yn gymwys i Estyn – daw’r goblygiadau llawn a chamau gweithredu pellach sy’n ofynnol gan Estyn yn hysbys nes ymlaen yn 2015. • Fe wnaethom sicrhau bod lles staff yn parhau yn flaenoriaeth uchel ar ein hagenda, gan hyrwyddo ymwybyddiaeth o faterion iechyd, cynnig archwiliadau iechyd blynyddol i’r staff a darparu Rhaglen Cymorth Cyflogeion. Yn 2014, cyflawnom yr achrediad Safon Iechyd Corfforaethol (Arian). Hefyd, cafodd ein proses sefydlu Iechyd a Diogelwch ei hadolygu gan archwilwyr mewnol, a rhoddwyd graddfa sicrwydd ‘sylweddol’.

	• Ymgorfforom y system Rheoli Perfformiad Parhaus a gyflwynwyd gennym yn 2013. Addaswyd y system ychydig yn ystod 2014-2015 yng ngolau adborth staff ac fe'i gwelir yn eang fel proses gadarnhaol sy'n cydnabod ac yn cefnogi gwelliant mewn perfformiad staff. • Dangosom ein hymrwymiad i gynaliadwyedd trwy gyflawni Lefel 3 achrediad y Ddraig Werdd. Mae ein Polisi Amgylcheddol yn cael ei hyrwyddo gan uwch reolwyr, a chafodd ein perfformiad yn erbyn targedau ei fonitro a'i adolygu bob chwarter gan ein Grŵp Cyflwyno Gwasanaethau. • Parhaom i hyrwyddo cyfleoedd i'r eithaf i weithredu datrysiadau TG cost isel sy'n gwella prosesau ac ansawdd busnes. Er enghraifft, gweithredom system rheoli llif gwaith o fewn ein swyddogaeth Cydlynu Arolygiadau er mwyn sicrhau bod prosesau allweddol, o hysbysu ynghylch arolygiad drwodd at gyhoeddi'r adroddiad arolygu terfynol, yn cael eu cwblhau yn unol â'r terfyn amser a'r safon ansawdd. Aeth ein system Proffiliau Arolygwyr yn fyw yn 2014 (gweler yr astudiaeth achos ar dudalen 26) ac ymgymerwyd â gwaith yn ystod y flwyddyn hefyd i ddatblygu gwefan newydd i'w lansio yn 2015. • Fe wnaethom wella ein gallu ymchwil mewnol trwy benodi Swyddog Ymchwil, a ymgymerodd â'i swydd ym Medi 2014. Mae'r rôl hon wedi cryfhau ein gallu thematig a'n gallu ymchwilio, er enghraifft drwy gefnogi coladu a lledaenu ymchwil allanol a gwybodaeth arall, a datblygu ein systemau rheoli gwybodaeth. • Cynhaliom drefniadau llywodraethu corfforaethol cadarn a chyflawnom lefelau sicrwydd uchel, fel y nodir yn ein Datganiad Llywodraethu (tudalen 49). Rydym wedi diwygio a chyhoeddi ystod o bolisïau sy'n cefnogi llywodraethu da, gan gynnwys ein Fframwaith Rheoli Gwybodaeth, Polisi Chwythu'r Chwiban a Pholisi Gwrth-dwyll. Yn ystod y flwyddyn, defnyddiom gystadleuaeth agored i benodi tair swydd Cyfarwyddwyr Anweithredol a chyflawnom barhad a her newydd o fewn aelodaeth ein Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'n Bwrdd Strategaeth.

Egwyddor cyflawni 2: Cydweithio ag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant

Yr hyn rydym wedi'i wneud...

1	**Cydweithio lle bo'n briodol ar sail datganiad polisi Llywodraeth Cymru ar Arolygu, Archwilio a Rheoleiddio (AARh) yng Nghymru** • Rydym wedi parhau i sicrhau bod ein cydweithio a'n cydweithredu yn cael ei lywio gan weledigaeth a diben cyffredin a gytunwyd rhwng y cyrff AARh yng Nghymru a'r DU drwy Arolygu Cymru a'r fforwm Penaethiaid Arolygiaethau'r DU. • Cyfrannom yn llawn at Gam 1 adolygiad Llywodraeth Cymru o arolygu, rheoleiddio ac archwilio (AARh) trwy ymatebion ysgrifenedig i ymgynghoriadau, mynychu gweithdai Llywodraeth Cymru a chyfrannu at

	eiriad cytûn ar gyfer y Papur Gwyn ar Ddatganoli, Democratiaeth a Chyflawni – Diwygio Llywodraeth Leol. • Fe wnaethom gydlynu ein gweithgareddau arolygu, lle bo'n briodol, â gweithgareddau'r cyrff AARh eraill fel eu bod yn arwain at raglenni gwaith cymesur a oedd yn osgoi dyblygu ac yn sicrhau bod risgiau allweddol a phryderon yn cael eu harchwilio, gan gynnwys gwaith dilynol ar y cyd gyda Swyddfa Archwilio Cymru yn Sir Fynwy. • Parhaom i ddatblygu dulliau o rannu gwybodaeth a dealltwriaeth rhwng Estyn a'r cyrff AARh eraill er mwyn helpu sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu'n weithredol ac yn brydlon a'i defnyddio i gefnogi gwella gwasanaethau, llywio llunio polisïau a chryfhau atebolrwydd cyhoeddus. • Fe wnaethom fonitro'r cynnydd a wnaethom gyda chydweithio a chydweithredu, ac adrodd ar hyn yn agored ac yn dryloyw i randdeiliaid allweddol ac i Fwrdd Strategaeth Estyn.
2	**Ymgymryd ag arolygiadau a gwaith cylch gwaith ar y cyd ag arolygiaethau a chyrff rheoleiddio eraill fel y bo'n briodol** • Fe wnaethom gydlynu ein gwaith arolygu thematig, lle bo'n briodol, â gweithgareddau'r cyrff AARh eraill fel bod y gwaith hwn yn osgoi dyblygu ymdrech ac yn sicrhau bod pryderon a rennir yn cael eu harchwilio, fel ein gwaith ar y cyd â Swyddfa Archwilio Cymru ar wasanaethau gwella ysgolion a gyflwynir gan gonsortia rhanbarthol. • Cyfrannom at yr arolygiad llawn ar y cyd o Waith Troseddau Ieuenctid yng Nghasnewydd, dan arweiniad Arolygiaeth Prawf EM. • Cyfrannom at Fwrdd Prosiect Arolygu AGGCC ar eu gwaith yn datblygu fframwaith barnau ar gyfer arolygu gofal a gwasanaethau cymdeithasol. • Fe wnaethom sicrhau bod arolygiadau o ysgolion a cholegau sydd â darpariaeth breswyl yn cael eu cydlynu'n effeithiol gan Estyn ac AGGCC. • Buom yn gweithio gydag Education Scotland, ETI (Gogledd Iwerddon) ac Ofsted i rannu gwersi a ddysgwyd o'n dull newydd o arolygu addysg bellach, yn enwedig gwersi a ddysgwyd o arolygiad peilot Estyn. • Gweithiom gyda Chynhadledd Ryngwladol Sefydlog Arolygiaethau ar ddatblygu themâu ôl-16 yn eu digwyddiadau rhyngwladol fel eu cynhadledd Addysg Bellach a Dysgu yn y Gwaith gyntaf yn Llundain yn Chwefror 2015. • Parhaom i weithio gyda'r Asiantaeth Sicrhau Ansawdd ar gyfer Addysg Uwch (QAA), lle mae ein meysydd cyfrifoldeb yn gorgyffwrdd, i rannu gwybodaeth a nodi achosion pryder. • Parhaom i gysylltu â'r Swyddfa Gartref ynghylch goruchwyliaeth addysgol darparwyr sy'n dymuno dod yn noddwr Haen 4. • Gweithiom yn agos gyda Llywodraeth Cymru, Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) a Chyngor y Gweithlu Addysg ar faterion yn ymwneud ag Adroddiad Furlong. Yn ogystal: • Parhaom a'n gwaith gydag AGGCC, AGIC a Swyddfa Archwilio Cymru i ddatblygu 'Arolygu Cymru' ymhellach, sef y porth gwefan ar y cyd ar

	gyfer y cyrff AARh yng Nghymru. • Cefnogom waith Rheolwr Prosiect Arolygu Cymru a Chydlynydd Arolygu Cymru wrth hwyluso lle swyddfa a chyfleusterau TGCh yn Estyn. • Fe wnaethom ymateb i a chynghori Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill ar ymgynghoriadau ac adolygiadau yn ymwneud â gweithio ar y cyd rhwng y cyrff AARh ar addysg a hyfforddiant, fel bo’r gofyn.

Astudiaeth achos – Proffiliau arolygwyr

Yn Hydref 2014, rhoesom y system Proffiliau Arolygwyr ar waith, sy’n rhoi mynediad uniongyrchol i arolygwyr i weld a chynnal eu gwybodaeth bersonol, ac sy’n helpu Estyn i ddosbarthu aelodau tîm i arolygiadau yn gywir.

Mae’r system we hon yn galluogi i arolygwyr newid a chofnodi eu gwybodaeth gyfoes gyfredol am fedrau, profiad ac argaeledd ar gyfer arolygu yn hawdd a diogel, gan gynnwys unrhyw wybodaeth berthnasol a allai atal arolygydd rhag bod yn aelod o dîm arolygu penodol oherwydd gwrthdaro buddiannau posibl.

O fewn eu proffil, mae arolygwyr yn gallu gweld cyfansoddiad timau arolygwyr y maent wedi’u neilltuo iddynt a gallant hefyd fynd at gofnod o’u harolygiadau blaenorol a hanes arall, er enghraifft hyfforddiant Estyn yr ymgymerwyd ag ef.

Mae’r proffiliau wedi lleihau traffig e-bost i arolygwyr ac nid ydym mwyach yn gofyn i arolygwyr lenwi a diweddaru proffiliau arolygwyr cymheiriaid unigol ar ddogfennau Microsoft Word. Mae hefyd yn hwyluso llinell gyfathrebu effeithlon a diogel rhwng Estyn a’i arolygwyr, ac mae wedi lleihau’r amser a gymerir wrth ddelio ag ymholiadau arolygwyr unigol.

Yn y dyfodol, bydd y system yn cael ei datblygu ymhellach i gynnwys ymarferoldeb ychwanegol i gefnogi symleiddio tendro ar lein a dyfarnu contractau ar gyfer rolau arolygwyr ychwanegol.

Astudiaeth achos – Gweithio gyda Sir Fynwy

Mae egwyddor cyflawni dau o gynllun blynyddol 2014-2015 Estyn yn dweud y byddem yn cydweithio ag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant. Mae'r cynllun hefyd yn dweud y byddem yn sicrhau y byddai ein gweithgareddau cynllunio a rhaglennu yn cael eu cydlynu, lle bo'n briodol, â gweithgareddau'r cyrff AARh eraill fel eu bod yn arwain at raglenni gwaith cymesur sy'n osgoi dyblygu ac yn sicrhau bod risgiau allweddol a phryderon yn cael eu harchwilio.

Yn ystod Mawrth 2015, cynhaliom ymweliad monitro ag awdurdod lleol Sir Fynwy ar yr un pryd ag Asesiad Corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru o wasanaethau corfforaethol yr awdurdod lleol. Cyn yr ymweliad, cyfarfu ein harolygydd cofnodol ar gyfer yr ymweliad monitro â staff o Swyddfa Archwilio Cymru i rannu cwmpas ein gwaith gyda nhw ac i gynllunio sut allem weithio gyda'n gilydd ar agweddau ar yr ymweliad. Canolbwyntiodd ein hymweliad ar weithdrefnau rheoli perfformiad yr awdurdod lleol a'u heffeithiolrwydd o fewn gwasanaethau addysg o ran galluogi aelodau etholedig ac uwch swyddogion i nodi a mynd i'r afael â thanberfformiad.

Trefnom fod staff Swyddfa Archwilio Cymru yn cael mynediad llawn at ein Hystafell Arolygu Rithwir ac roedd awdurdod lleol Sir Fynwy yn gallu cadw eu holl ddogfennau ar gyfer y ddwy arolygiaeth mewn un lle. Nodom gyfres o gyfweliadau lle gallai swyddogion yr awdurdod lleol ddarparu tystiolaeth i roi gwybodaeth i staff Swyddfa Archwilio Cymru a ninnau am weithdrefnau rheoli perfformiad yr awdurdod lleol a'u heffaith ar gyflawni targedau'r awdurdod. Roedd y cyfweliadau hyn yn ein galluogi i ddatblygu dealltwriaeth dda o weithdrefnau rheoli perfformiad ar draws holl wasanaethau'r awdurdod lleol. Rhoddodd hyn gyd-destun defnyddiol i ni ar gyfer arfarnu effeithiolrwydd rheoli perfformiad yn y Gyfarwyddiaeth Plant a Phobl Ifanc. Roedd bod ar y safle ar yr un pryd hefyd yn rhoi cyfleoedd i'r ddau dîm rannu gwybodaeth a thrafod materion a chanfyddiadau a oedd yn dod i'r amlwg.

Aelodau Bwrdd Estyn

Yn ystod 2014-2015, roedd y bobl ganlynol yn aelodau o Fwrdd Strategol Estyn ar gyfer y flwyddyn lawn, oni nodir yn wahanol.

Cyfarwyddwyr anweithredol

Mr Andrew Bellamy, cyn uwch weithredwr yn y GIG sydd â phrofiad mewn rheoli newid a llywodraethu corfforaethol (daeth ei dymor fel cyfarwyddwyr anweithredol yn Estyn i ben yn Awst 2014)

Dr Haydn Edwards, ymgynghorydd addysg sydd â phrofiad mewn rheolaeth uwch a llywodraethu yn y sector cyhoeddus

Mr Rheon Tomos, partner yn TDE Associates ar hyn o bryd, yn gyfrifydd cymwys yn arbenigo yn arfer orau a llywodraethu effeithiol y sector cyhoeddus

Mr Arwel Thomas, cyn Ddirprwy Gyfarwyddwr Llywodraethu Corfforaethol a Sicrwydd yn Llywodraeth Cymru

Ms Judith Fabian (dechreuodd yn Chwefror 2015), cyn ymgynghorydd addysg ac athrawes, gyda phrofiad o uwch arweinyddiaeth mewn addysg ryngwladol a datblygu'r cwricwlwm

Uwch swyddogion

Mrs Ann Keane – Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a Swyddog Cyfrifyddu (dyddiad ymadael 31 Mai 2015)

Mr Simon Brown – Cyfarwyddwr Strategol

Mr Meilyr Rowlands – Cyfarwyddwr Strategol (penodwyd yn PAEM o 1 Mehefin 2015)

Mae Estyn yn cynnal cofrestr buddiannau ar gyfer aelodau'r Bwrdd a chofrestr buddiannau ar gyfer yr holl gyflogeion parhaol, y rhai sydd ar secondiad a staff dros dro. Nid oes gan yr un aelod o'r Bwrdd swydd cyfarwyddwr na buddiannau arwyddocaol eraill a allai wrthdaro â'u cyfrifoldebau rheoli.

Cyflogau

Rhoddir manylion am gyflog Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru ac uwch swyddogion eraill o Fwrdd Estyn yn yr Adroddiad Cyflogau sydd wedi'i gynnwys yn Adran 2 (Cyfrifon blynyddol 2014-2015).

Ni chaiff cyfarwyddwyr anweithredol eu talu, ond gallant hawlio honorariwm misol o £352.50 (£455.08 y mis ar gyfer cadeirydd y Pwyllgor Archwilio) a chostau teithio a chynhaliaeth, yn ogystal â thaliadau honorariwm am waith ymgynghorol ychwanegol fel cymryd rhan mewn paneli recriwtio. Yn 2014-2015, cyfanswm gwerth yr

hawliadau honorariwm oedd £17,980 a hawliwyd cyfanswm o £430 i ad-dalu costau teithio a chynhaliaeth hefyd.

Y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg

Caiff y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, sy'n cynnwys cyfarwyddwyr anweithredol o Fwrdd Strategol Estyn, ei gadeirio gan un o'r cyfarwyddwyr anweithredol. Mae'r Pwyllgor yn cynorthwyo'r Swyddog Cyfrifyddu yn ei gyfrifoldebau dros ystyriaethau risg, rheoli, llywodraethu a sicrwydd, a chafwyd presenoldeb llawn yn ei bedwar cyfarfod yn ystod 2014-2015. Ni fu'n rhaid i'r Pwyllgor ystyried unrhyw ddigwyddiadau arwyddocaol na materion yn ymwneud â barn neu reolaeth yn ystod y flwyddyn. Cyhoeddir Adroddiad Blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ar wefan Estyn.

Y Pwyllgor Cyflogau

Mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn is-bwyllgor sefydledig o'r Bwrdd Strategol, ac mae ganddo'r diben penodol o ddarparu cyngor ac argymhellion ar gyflog PAEM, ac am benderfynu ar gyflog aelodau eraill Estyn o'r Uwch Wasanaeth Sifil, yn seiliedig ar gyngor ac argymhellion PAEM. Caiff y pwyllgor ei gadeirio gan un o gyfarwyddwyr anweithredol Estyn. Cyfarfu unwaith yn ystod 2014-2015, ac roedd presenoldeb llawn yn y cyfarfod hwn. (Ceir rhagor o wybodaeth ar dudalen 41 yn Adran 2 yr adroddiad hwn.)

Adran 2

Cyfrifon Blynyddol 2014-2015

Sylwebaeth ar reolaeth

Fformat y cyfrifon

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn dan Baragraff 5(2) Atodlen 6 Deddf Llywodraeth Cymru 1998, yn unol â'r cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM. Gellir cael copi o'r cyfarwyddyd hwnnw gan Estyn yn Llys Angor, Heol Keen, Caerdydd CF24 5JW.

Mae'r cyfrifon hyn yn adlewyrchu asedau, rhwymedigaethau ac alldro ariannol Estyn. Nid oes gan Estyn unrhyw is-gwmnïau.

Gwybodaeth gefndir a chyllid statudol

Estyn yw swyddfa Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Corff y Goron ydyw, a sefydlwyd dan Ddeddf Addysg 1992. Mae Estyn yn annibynnol ar Gynulliad Cenedlaethol Cymru, ond yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru dan Adran 104 Deddf Llywodraeth Cymru 1998.

Prif weithgareddau

Mae gan Brif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru ystod eang o gyfrifoldebau arolygu statudol. Caiff y cyfrifoldebau hyn eu cyflawni trwy raglen arolygu flynyddol sy'n cynhyrchu adroddiadau a data ar bob sector addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Arolygu yw prif faes gweithgarwch Estyn o ran yr adnoddau a ddefnyddir.

Yn ogystal, mae Estyn yn ymgymryd ag ystod o adolygiadau ac ymchwiliadau thematig bob blwyddyn, y cytunir arnynt â Gweinidog Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru. Lluniwyd y rhain i roi cyngor i lywio datblygu, gweithredu ac adolygu polisi cenedlaethol. Mewn rhai achosion, mae'r Prif Arolygydd hefyd yn dechrau ei adolygiadau ac ymchwiliadau ei hun.

Prif nod ac amcanion strategol

Ein cenhadaeth a'n gweledigaeth

Ein cenhadaeth yw cyflawni rhagoriaeth i bob dysgwr yng Nghymru trwy ddarparu gwasanaeth arolygu a chyngor annibynnol, o ansawdd uchel. Ein gweledigaeth yw cael ein cydnabod trwy arbenigedd ein staff yn llais awdurdodol ar addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Ein gwerthoedd

Mae popeth a wnawn yn adlewyrchu ein cenhadaeth, ein gweledigaeth a'n gwerthoedd, sef:

- sicrhau bod **dysgwyr** a dinasyddion **wrth wraidd ein gwaith**
- gweithredu gyda **didwylledd**, **uniondeb** a **gwrthrychedd**, gan ddangos y safonau gorau o ran gwasanaeth cyhoeddus

- gweithio mewn **partneriaeth** gydag eraill, wrth gynnal ein **hannibyniaeth**
- dangos **arweinyddiaeth** a **gwaith tîm** effeithiol ar bob lefel
- **gwerthfawrogi pobl** a'u cyfraniadau
- annog **cyfrifoldeb**, **blaengaredd** ac **arloesedd**
- meithrin amgylchedd gweithio **atyniadol** ac **iach**

Ein hamcanion strategol

Mae gan Estyn rôl unigryw mewn cefnogi'r ymdrech i sicrhau rhagoriaeth mewn dysgu, trwy:

- ddarparu atebolrwydd cyhoeddus ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau darpariaeth addysg a hyfforddiant yng Nghymru
- llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Weinidogion a swyddogion Llywodraeth Cymru
- meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Dyma yw dibenion craidd ein gwaith ac mae'n hanfodol eu bod i gyd yn cael eu cyflawni mor effeithiol ag y bo modd.

Wrth wneud hynny, mae'r un mor bwysig bod Estyn yn dilyn ei egwyddorion cyflawni drwy barhau i gydweithredu ag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant a thrwy ddatblygu ymhellach yn sefydliad "gwerth gorau" a chyflogwr enghreifftiol.

Cyfle cyfartal

Mae Estyn yn gyflogwr cyfle cyfartal, ac yn ymroddedig i sicrhau bod ein sefydliad yn rhydd o unrhyw fath o wahaniaethu anghyfreithlon, erledigaeth, bwlio neu aflonyddu oherwydd oed; anabledd; rhyw; hunaniaeth rywiol (trawsrywiol); ailbennu rhywedd; priodas a phartneriaeth sifil; beichiogrwydd a mamolaeth; hil; crefydd neu gredo; rhyw; cyfeiriadedd rhywiol; cyfrifoldebau am ddibynyddion; patrymau gwaith (fel yr angen neu'r awydd i weithio oriau rhan-amser); neu ystyriaethau amherthnasol eraill.

Ni ddylai unrhyw unigolyn dderbyn triniaeth lai ffafriol oherwydd unrhyw un o'r nodweddion gwarchodedig a restrir uchod. Yn ogystal, byddwn yn sicrhau nad yw unrhyw un yn cael ei roi dan anfantais gan amodau neu ofynion na allwn ddangos bod cyfiawnhad drostynt.

Disgwyliwn i gyflogeion, secondeion, a rhai eraill sy'n ymgymryd â gwaith ar ein rhan, ymddwyn yn unol â'n polisi cyfle cyfartal wrth ddelio ag aelodau'r cyhoedd ac yn eu perthynas gyda chydweithwyr.

Ni fydd Estyn yn goddef gwahaniaethu, erledigaeth, bwlio nac aflonyddu, yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, yn fwriadol neu'n anfwriadol, yn erbyn unrhyw unigolyn ar unrhyw sail o gwbl gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig, i'r rhai a grybwyllir uchod.

Mae Estyn yn dilyn Cod Ymarfer y Gwasanaeth Sifil ar gyfer cyflogi pobl anabl, sy'n ceisio sicrhau na ddigwydd unrhyw wahaniaethu ar sail anabledd, a bod cyflogaeth a dyrchafiad mewn gyrfa yn Estyn wedi'i seilio'n llwyr ar allu, cymwysterau ac addasrwydd ar gyfer y gwaith.

Mae Cynllun Cydraddoldeb Strategol Estyn, sy'n cwmpasu 2012 i 2015, yn amlinellu ymrwymiad Estyn i sicrhau Cydraddoldeb a'r ffyrdd o gyflawni hyn. Gellir cael copi o'r Cynllun a'r adroddiad diweddaraf ar gynnydd yn erbyn yr amcanion, o wefan Estyn.

Data absenoldeb salwch

DP

Prif fesurau		
Mesur	**2014-2015**	**2013-2014**
Cyfradd absenoldeb salwch	3.6%	3.3%
Cyfran y staff yn cronni absenoldeb salwch	52.8%	52%
Cyfartaledd y diwrnodau gwaith a gollwyd fesul cyflogai	7.5 diwrnod	7.8 diwrnod
Cyfartaledd y cyfnod absenoldeb	7.3 diwrnod	7.6 diwrnod
Achlysuron absenoldeb salwch	128 achlysur	118 achlysur

Lledaenu gwybodaeth

Mae Estyn yn annog rhannu gwybodaeth a syniadau, ac yn ceisio manteisio'n llawn ar dechnoleg gyfoes i gyflawni'r nodau hyn. Mae gan Estyn wefan lle y gellir cael gwybodaeth am y sefydliad, ynghyd â'i adroddiadau a'i gyngor. Mae cyhoeddiadau ar y safle hwn wedi'u seilio ar dystiolaeth arolygu sy'n cwmpasu amrywiaeth o bynciau ym maes addysg a hyfforddiant. Mae safle mewnrwyd ar gael i'r holl staff hefyd ar lwyfan Microsoft SharePoint. Mae Estyn yn cyflwyno 'Materion Gwaith' i'r holl staff yn rheolaidd, sy'n rhoi gwybodaeth a'r newyddion diweddaraf mewn perthynas â pholisïau, gweithdrefnau, arweiniad cyffredinol a digwyddiadau sy'n effeithio ar staff a'r sefydliad cyfan. Sefydlwyd grwpiau rheoli strwythuredig i drafod a lledaenu gwybodaeth ar lefelau strategol, corfforaethol a gweithredol. Cynhelir cyfarfodydd corfforaethol a chyfarfodydd grŵp yn rheolaidd i rannu syniadau a gwybodaeth. Caiff deilliannau o gyfarfodydd eu rhannu trwy gofnodion sydd ar gael i staff. Mae Estyn yn gweithredu nifer o brotocolau gyda chyrff cyhoeddus eraill, trwy Femoranda o Ddealltwriaeth yn bennaf.

Cynaliadwyedd

Nid oes gofyniad ar Estyn i lunio datganiad cynaliadwyedd llawn fel rhan o'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon hwn. Fodd bynnag, y llynedd, parhaom â'n hymrwymiad i gynaliadwyedd drwy weithio i gyflawni ein cynllun gweithredu amgylcheddol a chadw at ein Polisi Amgylcheddol. Mae ein prosesau arolygu hefyd yn cynnwys edrych ac adrodd ar gynaliadwyedd, a'i hyrwyddo o fewn darparwyr addysg a hyfforddiant unigol.

Mae prif effeithiau Estyn ar yr amgylchedd yn deillio o ddefnyddio ynni, trafnidiaeth, cynhyrchu gwastraff a defnyddio deunyddiau swyddfa.

Lluniwyd amcanion a thargedau ar gyfer 2014-2015 er mwyn gwella rheolaeth a pherfformiad amgylcheddol a lleihau effeithiau amgylcheddol Estyn.

Amcan 1 Parhau i fonitro cynhyrchiant CO2 gyda'r nod o'i ostwng 5% dros y pum mlynedd nesaf (yn seiliedig ar ffigurau 2012-2013)

Amcan 2 Yn unol ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru "Tuag at Ddyfodol Diwastraff", cynyddu ailgylchu 5% dros y pum mlynedd nesaf (yn seiliedig ar ffigurau 2012-2013)
Amcan 3 Yn unol ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru "Tuag at Ddyfodol Diwastraff", lleihau gwastraff sy'n deillio 1.2% o flwyddyn i flwyddyn hyd at 2050
Amcan 4 Lleihau effaith Trafnidiaeth y sefydliad trwy gyfrannu at y targed lleihau CO_2 (T01)
Amcan 5 Cyfleu mentrau amgylcheddol i'r cyhoedd a staff
Amcan 6 Parhau i ymgorffori ystyriaethau amgylcheddol mewn gweithdrefnau prynu

Mae'r tabl isod yn dangos y data amgylcheddol a gasglwyd ar gyfer 2014-2015 fel y mynnir gan y **Llawlyfr Adrodd Ariannol (FReM).**

<table>
<tr><th colspan="3">Gofynion FReM ar gyfer adrodd ar gynaliadwyedd</th></tr>
<tr><th>Maes</th><th>Gwybodaeth nad yw'n wybodaeth ariannol</th><th>Gwybodaeth ariannol</th></tr>
<tr><td>Allyriadau Nwyon Tŷ Gwydr:
• Cwmpas 1
• Cwmpas 2
• Cwmpas 3</td><td>Trydan 152,494 cilowat
Nwy 31,116 cilowat
Ni ddefnyddir mesur o ddŵr – caiff ei reoli gan y landlord
Trafnidiaeth 107,526 cilogram o CO2</td><td>Talwyd £24,612 am drydan yn ystod 2014-2015
Talwyd £1,721 am nwy yn ystod 2014-2015
Talwyd £672 am ddŵr yn 2014-2015
Talwyd £121,267 mewn milltiredd</td></tr>
<tr><td>Lleihau a Rheoli Gwastraff</td><td>• Tirlenwi 21%, 1,435 cilogram
• Ailgylchu 79%, 5,456 cilogram</td><td>Cyfanswm gwariant £2,908</td></tr>
<tr><td>Defnyddio Adnoddau Cyfyngedig</td><td>Ddim yn berthnasol</td><td>Ddim yn berthnasol</td></tr>
<tr><td>Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth</td><td>Ddim yn berthnasol</td><td>Ddim yn berthnasol</td></tr>
<tr><td>Caffael Cynaliadwy</td><td colspan="2">Detholiad o Delerau ac Amodau Contractau Estyn
"12. CYNALIADWYEDD
12.1. Bydd y Contractiwr, tra bydd yn gweithio yn Adeiladau'r Cleient, yn cyflawni'r Contract yn unol â pholisïau amgylcheddol y Cleient fel yr hysbysir y Contractiwr o dro i dro a beth bynnag bydd yn gwneud pob ymdrech resymol i –
12.1.1. arbed ynni, dŵr, pren, papur ac adnoddau eraill;
12.1.2. lleihau gwastraff;
12.1.3. graddol ddiddymu'r defnydd o sylweddau sy'n disbyddu oson; a
12.1.4. lleihau gymaint â phosibl y nwyon tŷ gwydr, cyfansoddion organig ffrwydrad a sylweddau eraill sy'n cael eu rhyddhau gan niweidio iechyd neu'r amgylchedd."</td></tr>
</table>

Parhawn i adolygu a gweithredu prosesau i gefnogi ein targedau amgylcheddol. Roedd y prosesau hyn yn destun adolygiad allanol tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol a dyfarnwyd achrediad Lefel 3 y Ddraig Werdd i Estyn yng Ngorffennaf 2015.

Polisi talu

DP

Yn 2014-2015, fe wnaethom weithio i gydymffurfio â'n cyfrifoldebau dan Ddeddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, i dalu anfonebau diamheuol cyflenwyr o fewn 30 diwrnod o dderbyn nwyddau neu wasanaethau neu anfoneb ddilys, pa un bynnag yw'r hwyraf. Datgenir y polisi hwn yn y Telerau ac Amodau ar gyfer Contractau Estyn. Cyflawnwyd hyn ar gyfer 99.2% o'r holl gyfryw daliadau a wnaed yn 2014-2015 (2013-2014: 99.4%).

Digwyddiadau'n ymwneud â data personol

Yn Adroddiad Cynnydd Interim Swyddfa'r Cabinet ar Weithdrefnau Trin Data, a gyhoeddwyd ar 17 Rhagfyr 2007 ('Adroddiad Swyddogol', colofn 98WS), gwnaeth y Llywodraeth ymrwymiad y byddai adrannau'r llywodraeth yn cynnwys gwybodaeth am reoli risg yn eu hadroddiadau blynyddol. Yn unol â hynny, mae gofyn i Estyn adrodd ar wybodaeth mewn perthynas â digwyddiadau'n ymwneud â data personol yn ei gyfrifon adnoddau blynyddol.

Cwmpas gofynnol data personol wedi'i ddiogelu

Yn unol ag arweiniad y Cabinet, mae gofyn i Estyn nodi data sy'n cael ei ddal ganddo neu gan ei bartneriaid cyflwyno unigol, y gallai rhyddhau neu golli'r data hwn achosi niwed neu drallod i unigolion. Rhaid i hyn gynnwys, ar y lleiaf, yr holl ddata sy'n disgyn i un neu ddau o'r categorïau isod.

A Unrhyw wybodaeth sy’n cysylltu un neu fwy o bobl byw, adnabyddadwy â gwybodaeth amdanynt y byddai rhyddhau’r wybodaeth hon yn peri risg sylweddol o niwed neu drallod iddynt, fel y dangosir yn y tabl isod.

1 Un neu fwy o’r darnau o wybodaeth y gellir eu defnyddio ar y cyd â gwybodaeth sy’n eiddo cyhoeddus er mwyn adnabod unigolyn	Wedi’i gyfuno â	2 Gwybodaeth am yr unigolyn hwnnw y byddai ei rhyddhau yn debygol o achosi niwed neu drallod
Enw/cyfeiriad (cartref neu fusnes neu’r ddau)/cod post/e-bost/rhifau ffôn/ rhif trwydded yrru/ dyddiad geni [Sylwer bod rhif trwydded yrru wedi’i gynnwys yn y rhestr hon gan ei fod yn rhoi dyddiad geni a rhan gyntaf y cyfenw yn uniongyrchol.]		Data personol sensitif fel y’i diffinnir gan A.2 Deddf Diogelu Data, gan gynnwys cofnodion sy’n gysylltiedig â’r system cyfiawnder troseddol, ac aelodaeth grwpiau DNA neu ôl bysedd/manylion banc, ariannol neu gardiau credyd/enw bedydd mam/rhif Yswiriant Gwladol/Cofnodion treth, budd-daliadau neu bensiwn/cofnodion iechyd/cofnod cyflogaeth/presenoldeb neu gofnodion ysgol/deunydd sy’n gysylltiedig â gwasanaethau cymdeithasol gan gynnwys amddiffyn plant a thai

Nid yw’r rhestrau uchod yn hollgynhwysfawr.

A Unrhyw ffynhonnell wybodaeth am 1,000 neu fwy o unigolion adnabyddadwy, heblaw gwybodaeth sy’n eiddo cyhoeddus.
Gallai hon fod yn gronfa ddata gyda 1,000 neu fwy o gofnodion yn cynnwys ffeithiau sy’n cael eu crybwyll ym mlwch 1, neu ffolder neu yriant electronig sy’n cynnwys 1,000 neu fwy o gofnodion am unigolion. Eto, mae hon yn safon ofynnol. Gall gwybodaeth am niferoedd llai o unigolion fod yn deilwng o’i hamddiffyn oherwydd natur yr unigolion, natur neu ffynhonnell y wybodaeth, neu raddau’r wybodaeth.

Gall digwyddiadau, y byddai eu datgelu ynddo’i hun yn peri risg annerbyniol o niwed, gael eu heithrio yn unol â’r eithriadau sydd wedi’u cynnwys yn Neddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 neu gallant fod yn destun cyfyngiadau deddfwriaeth arall y DU yn ymwneud â gwybodaeth.

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau'n ymwneud â data personol wedi'i ddiogelu yn ystod 2014-2015 (dim digwyddiad yn 2013-2014).

Crynodeb o ddigwyddiadau yn ymwneud â data personol wedi'i ddiogelu yr adroddwyd yn ffurfiol amdanynt i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn 2014-2015				
Dyddiad y digwyddiad (mis)	**Natur y digwyddiad**	**Natur y data dan sylw**	**Nifer y bobl bosibl yr effeithiwyd arnynt**	**Camau hysbysu**
Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol
Camau pellach ar y risg gwybodaeth	Ni fu unrhyw ddigwyddiadau i adrodd amdanynt. Fodd bynnag, bydd Estyn yn parhau i fonitro ac asesu ei risgiau gwybodaeth er mwyn nodi a mynd i'r afael ag unrhyw wendidau a sicrhau gwelliant parhaus systemau.			

Crynodeb o ddigwyddiadau eraill yn ymwneud â data personol wedi'i ddiogelu yn 2014-2015		
Mae digwyddiadau yr ystyriodd y Rheolwr Data nad oeddent yn dod o fewn y meini prawf adrodd i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ond sydd wedi'u cofnodi'n ganolog yn Estyn wedi'u rhoi yn y tabl isod. Nid yw digwyddiadau bychan, lleol yn cael eu cofnodi'n ganolog ac ni chânt eu cynnwys yn y ffigurau hyn.		
Categori	**Natur y digwyddiad**	**Cyfanswm**
I	Colli offer neu ddyfeisiadau electronig nad ydynt wedi'u diogelu'n ddigonol, neu ddogfennau papur, o safleoedd diogel y Llywodraeth	Dim
II	Colli offer neu ddyfeisiadau electronig nad ydynt wedi'u diogelu'n ddigonol, neu ddogfennau papur, o'r tu hwnt i safleoedd diogel y Llywodraeth	Dim
III	Gwaredu offer neu ddyfeisiadau electronig nad ydynt wedi'u diogelu'n ddigonol, neu ddogfennau papur, mewn modd anniogel	Dim
IV	Datgelu heb awdurdod	Dim
V	Arall	Dim

Cyfanswm nifer y digwyddiadau yn ymwneud â data personol wedi'i ddiogelu blwyddyn ar ôl blwyddyn cyn 2014-2015														
Cyfanswm nifer y digwyddiadau yn ymwneud â data personol wedi'i ddiogelu yr adroddwyd yn ffurfiol amdanynt i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, yn ôl rhif categori								**Cyfanswm nifer y digwyddiadau eraill yn ymwneud â data personol, yn ôl rhif categori**						
	I	**II**	**III**	**IV**	**V**	**Cyfanswm**			**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**Cyfanswm**
2014-2015	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim		**2014-2015**	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim
2013-2014	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim		**2013-2014**	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim
2012-2013	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim		**2012-2013**	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim
2011-2012	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim		**2011-2012**	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim	Dim

Canlyniadau am y flwyddyn

Yn 2014-2015, cyflawnodd Estyn ei raglen graidd a'i raglen ddilynol o arolygiadau, adolygiadau thematig, cyngor polisi, a'i amcan adeiladu gallu gyda lefel debyg o adnoddau ag a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn ariannol flaenorol, h.y. cyfanswm gwariant refeniw o £10.9 miliwn. Roedd £227,000 o gyllideb refeniw a oedd ar gael a £60,000 o gyllideb cyfalaf a oedd ar gael heb eu defnyddio ac fe'u hildiwyd i Lywodraeth Cymru ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae costau staffio yn cyfrif am dros 70% o gyllideb Estyn; yn 2014-2015, roedd cynnydd bach mewn niferoedd staffio cyffredinol gyda chynnydd bach yng nghyfanswm y gwariant ar staffio (1.9%) o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, fe wnaeth pedwar o Arolygwyr Ei Mawrhydi (AEM) adael Estyn o dan delerau Cynllun Ymadael yn Gynnar a gychwynnwyd i ail-gydbwyso set medrau mewnol Estyn er mwyn bodloni cyfran uwch o weithgareddau arolygu o fewn y sectorau ysgolion. Cymeradwywyd y Cynllun Ymadael yn Gynnar gan Swyddfa'r Cabinet gyda chyfanswm cost o £238,000 yn 2014-15; dangosir manylion yn y Tabl Pecyn Ymadael ar dudalen 46 a Nodyn 3 yn y cyfrifon. Bydd ymgyrch recriwtio a gynhaliwyd yn Ionawr 2015 yn gweld cyfanswm o naw AEM parhaol newydd yn ymgymryd â'u swyddi ym Medi 2015 i ddisodli'r rhai a adawodd o dan y Cynllun Ymadael yn Gynnar a staff eraill a ymadawodd.

Bu newid cyfyngedig hefyd ym mhatrwm cyffredinol gwariant arall o'r flwyddyn flaenorol. Mae Costau Gweinyddol Net, sy'n cynnwys nifer o benawdau cyllideb a ddangosir yn Nodyn 4 i'r nodiadau i'r cyfrifon, wedi lleihau yn gyffredinol o £163,000 (8%). Fodd bynnag, o fewn y Costau Gweinyddol Net, nodir y bu cynnydd o £49,000 (9%) yn y gwariant teithio a chynhaliaeth; mae'r gwariant hwn yn ymwneud â threuliau ar gyfer teithio hanfodol, yn cynnwys cost llety dros nos, yr aed iddynt yn bennaf ar gyfer staff ac arolygwyr cymheiriaid wrth gyflawni rhaglen arolygu Estyn. Mae'r amrywiant o flwyddyn i flwyddyn mewn costau Teithio a Chynhaliaeth yn bennaf gysylltiedig ag amrywiant yn y rhaglen arolygu, yn cynnwys newidiadau

blynyddol i'r nifer o arolygiadau a gynhelir gan staff Estyn, a gwahaniaethau yng ngwasgariad daearyddol arolygiadau a'r pellter teithio a'r gofynion llety i arolygwyr yn sgil hynny. Yn unol â blynyddoedd blaenorol, mae Estyn wedi ceisio lleihau teithio trwy ddefnyddio arolygwyr sy'n byw mor agos â phosibl at y darparwr sy'n cael ei arolygu ac ar yr un pryd osgoi gwrthdaro buddiannau posibl fel arolygydd yn arolygu yn yr un awdurdod lleol lle caiff ei gyflogi neu lle'r oedd yn cael ei gyflogi'n ddiweddar.

Roedd gwariant ar raglenni, sy'n ymwneud yn bennaf â chost hyfforddi a chontractio gydag Arolygwyr Ychwanegol (AY) ac Arolygwyr Cymheiriaid (AC) ac sy'n cynnwys cost holiaduron rhieni a darparwyr arolygiad, a chyfieithu adroddiadau arolygu i'r Gymraeg, fwy neu lai'n unol â gwariant y flwyddyn ariannol flaenorol. Roedd amrywiant nodedig am fod arolygiadau awdurdod lleol wedi'u hatal yn ystod 2014-2015 ac felly nid aed i gostau yn erbyn y llinell wariant hon. Yn erbyn y flwyddyn flaenorol, roedd cynnydd cyffredinol o 10% mewn prisiau contract cyfartalog ar gyfer AYau a pharhad o'r patrwm amrywiant pris sylweddol yn y tendrau a gyflwynwyd gan arolygwyr unigol am yr un math o arolygiad. Fodd bynnag, lliniarwyd effaith prisiau yn codi gan lai o gontractau yn cael eu rhoi yn 2014-2015 nag yn y flwyddyn flaenorol a nifer fwy o rolau tîm arolygu yn cael eu llenwi gan AEM ac AC. Cyflawnwyd rhaglen arolygu 2014-2015 drwy gymysgedd priodol o adnoddau arolygu gyda thimau arolygu yn cynnwys cyfuniadau o AEM, AC ac AY, AEM ac AC, ac, AY ac AC. Mae'r 'cymysgedd' hwn yn helpu Estyn i gyflawni amcanion busnes lluosog, yn cynnwys: cynhyrchu mewnwelediad a gwybodaeth fewnol am sectorau addysg i lywio cyngor a pholisi, trwy ddosbarthu arolygwyr mewnol (AEM); cefnogi meithrin gallu (medrau a gwybodaeth) o fewn darparwyr drwy hyfforddi a dosbarthu ACau ar arolygiadau; a chynnal hyblygrwydd adnoddau a gwerth am arian drwy ddefnyddio AYau fel aelodau tîm mewn sectorau amrywiol ac i arwain tua hanner yr arolygiadau craidd o ysgolion cynradd.

Cafwyd lefel gymharol isel (£21,000) o wariant cyfalaf yn 2014-2015 ar offer i gefnogi cyfarfodydd, cynadleddau a digwyddiadau hyfforddi Estyn, ac i weithredu system i gofnodi a rheoli amser a phresenoldeb staff. Roedd costau dibrisiant, a ddangosir yn Nodyn 4 i'r cyfrifon, yn sylweddol is ar gyfer 2014-2015 o gymharu â blynyddoedd blaenorol yn sgil lefel isel y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn a gohirio adnewyddu (defnydd estynedig) o offer TG a oedd eisoes wedi'i ddibrisio'n llawn.

Mae'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2015 yn dangos rhwymedigaethau net o £508,000 (2013-2014: £122,000). Mae'n arferol i Ddatganiad o Sefyllfa Ariannol Estyn ddangos sefyllfa o ddiffyg ar ddiwedd blwyddyn oherwydd lefel uchel y symiau taladwy. Mae'r symiau taladwy yn ganlyniad arferol trefniadau Estyn i ddarparu adnoddau Arolygwyr Cymheiriaid, Arolygwyr Lleyg ac Arolygwyr Ychwanegol (gan gynnwys secondeion) ar gyfer arolygiadau, ac maent yn deillio o amseriad derbyn yr anfoneb.

Yn ystod 2015-2016, bydd Estyn yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni pob un o'r rhwymedigaethau uchod yn unol â'r sail 'busnes gweithredol' a fabwysiadwyd ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol hyn.

Edrych ymlaen

Yn 2015-2016, byddwn yn dechrau cynllunio ar gyfer y cylch nesaf o arolygiadau ac yn archwilio cyfleoedd ar gyfer ehangu'r defnydd o Arolygwyr Cymheiriaid, gan

gynnwys darparu hyfforddiant i gefnogi ymglymiad Arolygwyr Cymheiriaid yn ein gwaith arolygon thematig yn ogystal ag ehangu dosbarthu i waith arolygu o bosibl.

Yn ystod yr un cyfnod, byddwn yn effro ac yn ymatebol i'r newidiadau a'r heriau sy'n debygol o godi o nifer o adroddiadau a Phapurau Gwyn sy'n debygol o agor posibiliadau newydd ar gyfer addysg a'r ystod ehangach o wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Bydd ein cynlluniau wrth gefn i fynd i'r afael â ffrydiau gwaith newydd posibl a allai ddod yn sgil yr adolygiadau uchod, a hefyd, i ymateb i fesurau cyni pellach posibl a allai godi o'r Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant nesaf, yn cael eu diweddaru a'u rhoi ar waith, fel bo'r gofyn.

Ar lefel fwy cyffredinol, fel rhan o'n hymrwymiad i wella'r ffordd yr ydym yn gweithio ac yn hyrwyddo arfer orau, byddwn yn adolygu'r modd yr ydym yn cyfathrebu ac yn ymgysylltu â rhanddeiliaid, ac yn 2015 byddwn yn lansio gwefan newydd Estyn. Byddwn hefyd yn parhau i ddatblygu a chefnogi ein gwaith gydag arolygiaethau eraill, er enghraifft cynnal peilot o drefniadau arolygu ar y cyd newydd ar gyfer lleoliadau meithrin nas cynhelir gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC).

Ceir rhagor o wybodaeth am ein cynlluniau a'n hamcanion ar gyfer 2015-2016 yn ein Cynllun Blynyddol 2015-2016.
http://www.estyn.gov.uk/download/publication/361015.2/cynllun-blynyddol-2015-2016/

Archwilydd

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru yn archwilio cyfrifon Estyn yn unol â Pharagraff 5(2) Atodlen 6 Deddf Llywodraeth Cymru 1998.

Hyd y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn ymwybodol:

- nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr Estyn yn ymwybodol ohoni
- mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd yr holl gamau y dylai fod wedi'u cymryd i'w wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol ac i bennu bod archwilwyr Estyn yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Digwyddiadau ers diwedd y flwyddyn ariannol

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau ers dyddiad y fantolen sy'n effeithio ar ddeall y datganiadau ariannol hyn.

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

9 Gorffennaf 2015

Adroddiad ar gyflogau

Pennir cyflog Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru dan baragraff 3 Atodlen 2 Deddf Addysg 2005.

Ar gyfer uwch aelodau staff parhaol eraill y Bwrdd, pennwyd eu cyflog gan Bwyllgor Cyflogau Estyn, sy'n cynnwys y Prif Arolygydd dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a thri chyfarwyddwr anweithredol, yn unol ag arweiniad Swyddfa'r Cabinet ar gyflogau'r Uwch Wasanaeth Sifil.

Wrth lunio'i argymhellion, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y canlynol:

- yr angen i recriwtio, cadw a chymell pobl fedrus a chymwysedig addas i arfer eu cyfrifoldebau gwahanol
- gwybodaeth feincnodi sydd ar gael gan Swyddfa'r Cabinet ac adrannau eraill y Llywodraeth, gan gynnwys y rhai sydd agosaf at Estyn o ran lleoliad a math o waith
- y cyllid sydd ar gael i'r adran a'r cyngor sydd ar gael yn flynyddol gan Swyddfa'r Cabinet
- polisïau'r Llywodraeth ar gyfer gwella cyflwyno gwasanaethau cyhoeddus a rôl rheoli perfformiad wrth sicrhau a chydnabod gwerth i'r sefydliad a gwobrwyo cyfraniadau at amcanion busnes ac amcanion corfforaethol

Mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y dystiolaeth sydd ar gael o ran ystyriaethau economaidd ehangach a fforddiadwyedd ei argymhellion. O ganlyniad i'r Adolygiad Cynhwysfawr o Wariant diwethaf, mae Estyn eisoes wedi lleihau nifer ei swyddi yn yr Uwch Wasanaeth Sifil o bedair i dair, trwy gadw un swydd wag.

Wrth gytuno ar godiadau cyflog ar gyfer staff unigol, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn rhoi ystyriaeth benodol i'r meini prawf canlynol:

- twf yr unigolyn o ran gallu
- yr her sy'n gysylltiedig â'r swydd
- hyder ym mherfformiad yr unigolyn yn y dyfodol

Ni thalwyd unrhyw fonysau i staff yr Uwch Wasanaeth Sifil yn 2014-2015.

Yn unol â'r codiad cyflog ar gyfer swyddogion Uwch Wasanaeth Sifil Llywodraeth Cymru (1 Ebrill 2014), dyfarnwyd codiad cyflog cyfunol o 2% i swyddogion Uwch Wasanaeth Sifil Estyn yn effeithiol o 1 Awst 2013 ond ni fu unrhyw gynnydd ar gyfer 2014-2015.

Contractau gwasanaeth

Gwneir penodiadau i'r Gwasanaeth Sifil yn unol ag Egwyddorion Recriwtio Comisiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae'r Egwyddorion yn gofyn am benodi yn ôl teilyngdod ar sail cystadleuaeth deg ac agored, ond mae hefyd yn cynnwys yr amgylchiadau pan y gellir gwneud penodiadau fel arall.

Oni nodir yn wahanol isod, mae gan y swyddogion y mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â hwy swyddi penagored. Byddai terfynu cynnar, ac eithrio am gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodwyd yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Nodir y rheolau penodi yng Nghod Rheoli'r Gwasanaeth Sifil.

Ceir rhagor o wybodaeth am waith Comisiwn y Gwasanaeth Sifil yn www.civilservicecommission.independent.gov.uk

Hawliau tâl (gan gynnwys cyflog) a phensiwn

Mae'r adrannau canlynol yn rhoi manylion am dâl a buddion pensiwn uwch swyddogion Estyn (h.y. aelodau'r Bwrdd).

Tâl (cyflog a thaliadau mewn nwyddau) *

	2014-2015					2013-2014				
Swyddogion	**Cyflog £'000**	**Tâl am Berfformiad ar Wahân £'000**	**Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)**	**Buddion pensiwn i'r £1,000[2] agosaf**	**Cyfanswm £'000 oedd**	**Cyflog £'000**	**Tâl am Berfformiad ar Wahân £'000**	**Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf**	**Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf**	**Cyfanswm £'000 oedd**
Ann Keane Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru	**110-115**	**-**	**-**	**-**	**110-115**	**110-115**	**0**	**-**	**8**	**120-125**
Simon Brown Cyfarwyddwr Strategol	**75-80**	**-**	**-**	**28**	**100-105**	**75-80**	**0**	**-**	**-3**	**70-75**
Meilyr Rowlands Cyfarwyddwr Strategol	**75-80**	**-**	**-**	**12**	**85-90**	**75-80**	**0**	**-**	**7**	**80-85**
Band Cyfanswm Cyflog y Cyfarwyddwr sy'n derbyn y Cyflog Uchaf	**110-115**					**110-115**				
Cyfanswm canolrifol	**£60,050**					**£62,500**				
Cymhareb gan ddefnyddio pwynt canol y band cyflog	**1.87**					**1.80**				

* ffigurau wedi'u harchwilio

[2] Cyfrifir gwerth buddion pensiwn a gronnwyd yn ystod y flwyddyn fel (y cynnydd real mewn pensiwn x 20) + (y cynnydd real mewn unrhyw gyfandaliad) – (cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn)

Cyflog

Mae ‘cyflog’ yn cynnwys cyflog gros; taliadau am berfformiad neu daliadau bonws; goramser; hawliau wedi’u cadw i bwysoliad Llundain neu lwfansau Llundain; lwfansau recriwtio a chadw staff; lwfansau swyddfa breifat ac unrhyw lwfans arall i’r graddau y mae’n destun trethi’r DU. Mae’r adroddiad hwn wedi’i seilio ar daliadau a wnaed gan Estyn ac sydd felly’n cael eu cofnodi yn y cyfrifon hyn.

Buddion mewn nwyddau

Mae gwerth ariannol buddion mewn nwyddau yn cynnwys unrhyw fuddion a ddarperir gan y cyflogwr ac sy’n cael eu trin fel tâl trethadwy gan Gyllid a Thollau EM.

Buddion pensiwn*

Buddion pensiwn ar gyfer cyflogeion cyfredol nad ydynt yn y cynllun pensiwn mwyach

Swyddogion	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn fel ar 31/3/14 a’r cyfandaliad cysylltiedig £’000oedd	Cynnydd real/ (gostyngiad) mewn pensiwn a’r cyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn £’000oedd	Gwerth Trosglwyddo sy’n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/14 £’000oedd	Gwerth Trosglwyddo sy’n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/13 £’000oedd	Cynnydd real/ (gostyngiad) mewn Gwerth Trosglwyddo sy’n Gyfwerth ag Arian Parod £’000oedd
Ann Keane[3] Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru	55-60 a chyfandaliad o 165-170	0-2.5 a chyfandaliad o 0-2.5	1185	1164	7

[3] Mae’r ffigurau a ddyfynnwyd ar gyfer 2013-2014 gan nad yw Ann Keane yn cyfrannu at y cynllun pensiwn mwyach.

Buddion pensiwn ar gyfer cyflogeion cyfredol sydd yn y cynllun pensiwn

Swyddogion	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn fel ar 31/3/15 a'r cyfandaliad cysylltiedig £'000oedd	Cynnydd real/ (gostyngiad) mewn pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn £'000oedd	Gwerth Trosglwydd o sy'n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/15 £'000oedd	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (wedi'i ail-ddatgan) ar 31/3/14 £'000oedd	Cynnydd real/ (gostyngiad) mewn Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod £'000oedd	Cyfraniad cyflogwr at y cyfrif pensiwn partneriaeth £100 agosaf
Simon Brown Cyfarwyddwr Strategol	35-40 a chyfandaliad o 65-70	0-2.5 a chyfandaliad o 0-2.5	813	748[4]	26	-
Meilyr Rowlands Cyfarwyddwr Strategol	30-35 a chyfandaliad o 100-105	0-2.5 a chyfandaliad o 0-2.5	702	659	10	-

* ffigurau wedi'u harchwilio

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Caiff buddion pensiwn eu darparu drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 30 Gorffennaf 2007, gall gweision sifil fod mewn un o bedwar cynllun buddion diffiniedig; naill ai cynllun cyflog terfynol (**classic**, **premium** neu **classic plus**); neu gynllun gyrfa lawn (**nuvos**). Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi'u hariannu, a thelir cost buddion gan arian y pleidleisir arno gan y Senedd bob blwyddyn. Caiff pensiynau sy'n daladwy dan **classic**, **premium**, **classic plus** a **nuvos** eu cynyddu'n flynyddol yn unol â newidiadau yn y Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Gall gweithwyr a ymunodd o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant budd diffiniedig priodol neu bensiwn rhanddeiliaid 'pryniant arian' gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Mae cyfraniadau gweithwyr yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio o 1.5% i 6.25% o enillion pensiynadwy ar gyfer **classic** a 3.5% i 8.25 ar gyfer **premium**, **classic plus** a **nuvos**. Bydd cynnydd i gyfraniadau gweithwyr yn berthnasol o 1 Ebrill 2013. Mae

[4] Ffigur wedi'i ail-ddatgan

buddion yn **classic** yn cronni ar gyfradd o 1/80 y cyflog pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gyfwerth â phensiwn o dair blynedd yn daladwy wrth ymddeol. Mae buddion **premium** yn cronni ar gyfradd o 1/60 yr enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i **classic**, nid oes cyfandaliad awtomatig. I bob diben, mae **classic plus** yn gynllun hybrid gyda buddion mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi'u cyfrifo'n fras yn unol â **classic** a'r buddion ar gyfer gwasanaeth o Hydref 2002 ymlaen wedi'u cyfrifo yn yr un modd ag yn **premium**. Yn **nuvos**, mae aelod yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth yn y cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), caiff 2.3% o enillion pensiynadwy'r aelod yn y flwyddyn honno eu credydu i'w gyfrif pensiwn enilledig, a chodir cyfradd y pensiwn cronedig yn unol â'r Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cymudo) pensiwn am gyfandaliad hyd at y cyfyngiadau a osodir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliad yw'r cyfrif pensiwn **partneriaeth**. Mae'r cyflogwr yn rhoi cyfraniad sylfaenol o rhwng 3% a 12.5% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) mewn pensiwn rhanddeiliad a ddewisir gan y gweithiwr o banel o dri darparwr. Nid oes rhaid i'r gweithiwr gyfrannu, ond pan fydd yn gwneud hynny, bydd y cyflogwr yn cyfateb y cyfraniad hwnnw hyd at uchafswm o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8% ychwanegol o'r cyflog pensiynadwy i dalu am gost yswiriant budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeol yn sgil iechyd gwael).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod yr hawl ei dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu yn syth ar ôl peidio â bod yn aelod o'r cynllun os ydynt eisoes wedi cyrraedd oedran pensiynadwy neu'n mynd y tu hwnt iddo. Yr oedran pensiwn ar gyfer aelodau **classic**, **premium** a **classic plus** yw 60 oed, a 65 oed ar gyfer aelodau **nuvos**.

Mae rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil i'w gweld ar y wefan, sef www.civilservice-pensions.gov.uk

Bydd trefniadau pensiwn Cyfartaledd Gyrfa newydd yn cael eu cyflwyno o 1 Ebrill 2015 a bydd mwyafrif yr aelodau **classic**, **premium**, **classic plus** a **nuvos** yn ymuno â'r cynllun newydd. Ceir rhagor o fanylion am y cynllun newydd hwn yn http://www.civilservicepensionscheme.org.uk/members/the-new-pension-scheme-alpha/

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalaf a aseswyd gan actiwari o fuddion y cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol. Y buddion y rhoddwyd gwerth arnynt yw buddion yr aelod a gronnwyd ac unrhyw bensiwn priod amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant i sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn eu cyn gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn gysylltiedig â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn yn sgil ei aelodaeth lwyr yn y cynllun pensiwn, ac nid ei wasanaeth mewn swydd uwch yn unig y mae datgeliad yn berthnasol iddo. Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn

cynllun neu drefniant arall y mae'r unigolyn wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd gan yr aelod yn sgil prynu buddion pensiwn ychwanegol ganddo gyda'i arian ei hun. Caiff CETV ei gyfrifo o fewn yr arweiniad a'r fframwaith a bennir gan Sefydliad a Chyfadran yr Actiwarïaid, ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu ostyngiad posibl i fuddion o ganlyniad i'r Dreth Lwfans Oes, a all fod yn ddyledus pan gaiff buddion pensiwn eu hawlio.

Cynnydd real mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn cronedig yn sgil chwyddiant, cyfraniadau a delir gan y gweithiwr (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddir o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisiant y farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Pecyn Ymadael: Adrodd am gynlluniau iawndal y Gwasanaeth Sifil a chynlluniau iawndal eraill – pecynnau ymadael

Band costau pecynnau ymadael	Nifer y diswyddiadau gorfodol	Nifer yr ymadawiadau eraill a gytunwyd	Cyfanswm nifer y pecynnau ymadael yn ôl band costau
<£10,000	-	-	-
£10,000 - £25,000	-	-	-
£25,000 - £50,000	-	1	1
£50,000 - £100,000	-	3	3
£100,000 - £150,000	-	-	-
£150,000 - £200,000	-	-	-
Cyfanswm nifer y pecynnau ymadael	-	4	4
Cyfanswm cost adnoddau/£000	-	-	£200 - £250

Taliad diswyddo

Talwyd taliadau diswyddo a chostau ymadael eraill yn unol â darpariaethau Cynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil, sef cynllun statudol a luniwyd gan Ddeddf Blwydd-daliadau 1972. Caiff costau ymadael eu cyfrifo'n llawn yn ystod y flwyddyn ymadael. Pan fydd Estyn wedi cytuno ar ymddeoliadau cynnar, telir y costau ychwanegol gan Estyn ac nid gan gynllun pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Telir costau ymddeol yn sgil iechyd gwael gan y cynllun pensiwn ac nid ydynt wedi'u cynnwys yn y tabl.

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

9 Gorffennaf 2015

Datganiad o gyfrifoldebau'r swyddog cyfrifyddu

Dan Atodlen 6, paragraff 5(2) Deddf Llywodraeth Cymru 1998, mae Trysorlys EM wedi rhoi cyfarwyddyd i Estyn baratoi cyfrifon adnoddau ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn rhoi manylion yr adnoddau a gafwyd, a gadwyd neu a waredwyd yn ystod y flwyddyn a'r defnydd o adnoddau gan Estyn yn ystod y flwyddyn. Caiff y cyfrifon eu paratoi ar sail croniadau, ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa Estyn ac o alldro net ei adnoddau, sefyllfa ariannol, newidiadau i ecwiti trethdalwyr a llifoedd arian am y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion 'Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth' ac yn benodol:

- cadw at y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM yn unol â pharagraff 5(2) Atodlen 6 Deddf Llywodraeth Cymru 1998, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a defnyddio polisïau cyfrifyddu addas yn gyson
- llunio barnau ac amcangyfrifon ar sail resymol
- datgan p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, fel y nodwyd yn 'Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth', a datgelu ac esbonio unrhyw wyriadau perthnasol yn y cyfrifon
- pharatoi'r cyfrifon ar sail 'busnes gweithredol'

Mae'r Trysorlys wedi penodi Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru yn Swyddog Cyfrifyddu Estyn. Caiff cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb dros gywirdeb a rheoleidd-dra arian cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, cadw cofnodion cywir a diogelu asedau Estyn, eu hamlinellu ym Memorandwm y Swyddogion Cyfrifyddu, a ddosbarthwyd gan y Trysorlys ac a gyhoeddwyd yn Cyfrifon y Llywodraeth (Y Llyfrfa).

Datganiad llywodraethu

Cyflwyniad

Fel Swyddog Cyfrifyddu, mae gennyf gyfrifoldeb dros gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawni polisïau, nodau ac amcanion Estyn, gan ddiogelu'r cronfeydd a'r asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol amdanynt yn bersonol, yn unol â'r cyfrifoldebau a bennwyd i mi.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rwyf wedi cynnal trefniadau priodol ar gyfer llywodraethu busnes Estyn. Mae gan Estyn system gadarn o reolaeth fewnol sy'n hwyluso cyflawni swyddogaethau Estyn yn effeithiol ac yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Caiff egwyddorion **Corporate governance in central government departments: Code of good practice 2011 (Y Cod),** eu hadlewyrchu yn nhrefniadau llywodraethu Estyn, yng nghyd-destun amgylchiadau Estyn fel adran anweinidogol.

Mae'r datganiad llywodraethu blynyddol hwn yn amlinellu sut mae llywodraethu da wedi'i gynnal yn Estyn ac yn esbonio'r prif risgiau sy'n wynebu'r sefydliad a sut mae'r risgiau hyn yn cael eu rheoli.

Y fframwaith llywodraethu

Rwyf wedi sefydlu fframwaith llywodraethu sy'n disgrifio'r systemau, prosesau, diwylliant a gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Estyn, ac a ddefnyddiwn i fonitro cyflawni ein hamcanion strategol a'n hymgysylltiad â'n rhanddeiliaid. Mae fframwaith llywodraethu corfforaethol Estyn wedi'i gyhoeddi ar ein gwefan. Mae'r diagram yn Atodiad 1 y datganiad hwn yn dangos yn gryno ystod a lefel y sicrwyddau sy'n sail i drefniadau llywodraethu Estyn.

Amlinellir datganiad clir o ddiben a gweledigaeth Estyn yn ei Gynllun Blynyddol. Mae'r Cynllun Blynyddol yn amlinellu gweledigaeth gyffredinol Estyn ac mae'n nodi ei brif nodau ac amcanion. Rhoddir gwybodaeth am berfformiad a chyflawniad Estyn yn erbyn y Cynllun Blynyddol yn Adran 1 yr Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon.

Caiff y gwaith o oruchwylio Estyn ei arfer trwy'r Bwrdd Strategol a'i is-bwyllgorau (y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'r Pwyllgor Cyflogau). Yn ystod 2014-2015, cyfarfu'r Bwrdd Strategol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg bob chwarter ac roedd pob un o'r aelodau yn bresennol ym mhob un o'r cyfarfodydd. Yn chwarter olaf y flwyddyn, cryfhawyd aelodaeth y bwrdd a'r pwyllgor uchod ymhellach drwy ychwanegu aelod cyfetholedig, Judith Fabian, ymgynghorydd addysg ac athrawes, gyda phrofiad o uwch arweinyddiaeth mewn addysg ryngwladol a datblygu'r cwricwlwm.

Rhoddodd cyfarwyddwyr anweithredol y Bwrdd Strategol gyngor ar faterion strategol a rheoli risg fel rhan o herio a chefnogi gweithrediaeth Estyn. Roedd y meysydd adolygu a thrafod allweddol yr aeth y Bwrdd i'r afael â nhw yn ystod 2014-2015 yn cynnwys:

- Cynllun Blynyddol Estyn, gan ymgorffori Dangosyddion Perfformiad Allweddol Estyn

- Adroddiad Blynyddol PAEM
- Cynllun Gweithredu i fodloni Safonau'r Gymraeg
- Ffrydiau gwaith y dyfodol a gostyngiadau posibl mewn gwasanaethau sy'n ofynnol i fodloni toriadau posibl yng nghyllideb y dyfodol

Cadarnhaodd hunanarfarniad blynyddol o effeithiolrwydd y bwrdd fod cyfarwyddwyr anweithredol yn fodlon â'r trafodion ac ansawdd y wybodaeth sy'n cael ei chyflwyno a'i thrafod mewn cyfarfodydd, eu bod yn cael mewnbwn priodol i'r agenda a chyfle digonol i godi unrhyw bryderon. Er bod Estyn yn cynnal cysylltiadau agos â'r Adran Addysg a Sgiliau, mae'n derbyn ei gyllid trwy raglenni a ariennir gan yr Adran Llywodraeth Leol a Chymunedau – mae hyn yn helpu cynorthwyo Estyn i gynnal ei annibyniaeth mewn materion addysg a hyfforddiant.

Archwilio ac effaith

Caiff adroddiad blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ei gyhoeddi ar wefan Estyn; mae'r adroddiad yn tynnu sylw at rywfaint o'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn ac yn gwneud sylwadau ar yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd ac yr adroddwyd amdanynt i'r pwyllgor. Mae adroddiad y Cadeirydd ar gyfer 2014-2015 yn rhoi sicrwyddau ynghylch ansawdd y gwaith archwilio ac effeithiolrwydd y pwyllgor. Parhaodd y pwyllgor yn fodlon bod trefniadau priodol gan Estyn ar gyfer llywodraethu a bod ganddo bolisi rheoli risg effeithiol a oruchwylir gan y Bwrdd Strategol (mae'r cyfarwyddwyr anweithredol yn gwasanaethu ar y Bwrdd Strategol a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg).

Caiff gwaith archwilio mewnol Estyn ei gynllunio gan ddefnyddio dull seiliedig ar risg. Fe wnaeth y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg gymeradwyo'r rhaglen archwiliadau flynyddol ar gyfer 2014-2015 a sicrhaodd fod sylw digonol yn cael ei roi i feysydd allweddol yn unol â rhaglen archwilio tair blynedd gytûn. Cafodd cynnydd yn erbyn y cynllun archwilio ei fonitro, ac ar ddiwedd y flwyddyn ystyriwyd adroddiad blynyddol yr Archwilydd Mewnol (Deloitte). Cynghorodd yr adroddiad hwn ar y gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, a rhoddodd farn gyffredinol ar yr amgylchedd rheoli mewnol i'w hystyried gan aelodau'r Pwyllgor.

Fe wnaeth canlyniad y gwaith archwilio mewnol lywio barn y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd cyffredinol fframwaith rheoli mewnol Estyn; 'Ar sail y gwaith a wnaethom yn ystod y flwyddyn, gallwn ddod i'r casgliad fod gan Estyn system rheolaeth fewnol gadarn, a ddylai ddarparu **sicrwydd sylweddol** ynglŷn â chyflawni amcanion Estyn'. Arweiniodd gwaith a gwblhawyd gan archwilwyr mewnol Estyn yn ystod 2014-2015 at adroddiadau a oedd yn cynnwys barn annibynnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol ynghyd ag argymhellion ar gyfer gwella. Adolygwyd pob un o'r adroddiadau archwilio mewnol a thrafodwyd y prif faterion yn y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, ac roedd yn fodlon bod yr holl gamau rheoli wedi'u gweithredu neu eu cynllunio.

Yn ogystal â'r rhaglen archwilio mewnol a adroddir yn Nhabl 1, cynhaliodd Archwilio Mewnol raglen o hapwiriadau cydymffurfiaeth heb eu cyhoeddi – ni fynegwyd unrhyw bryderon sylweddol yn ystod 2014-2015.

Tabl 1 rhaglen archwilio mewnol 2014-2015					
Maes archwilio mewnol	**Sicrwydd**	**Blaenoriaeth uchel**	**Blaenoriaeth ganolig**	**Blaenoriaeth isel**	**Cyfanswm**
Diogelu	Sylweddol	-	1	2	**3**
Llywodraethu Corfforaethol - DPAau	Llawn	-	-	1	**1**
Rheoli Risg	Sylweddol	-	2	-	**2**
Prosesau Rheoli Risg Ariannol	Sylweddol	-	-	2	**2**
Cyllidebau, Cyfriflyfr Cyffredinol a Chyfrifyddu	Llawn	-	-	-	**-**
Prynu a thaliadau	Sylweddol	-	-	1	**1**
Rheoli Arian Parod, Refeniw a Symiau sy'n Dderbyniadwy	Llawn	-	-	-	**-**
Caffael a Rheoli Contractau	Sylweddol	-	1	4	**5**
Teithio, Cynhaliaeth a Threuliau Eraill	Sylweddol			3	**3**
Rheolaethau Cyffredinol TG	Sylweddol	-	-	2	**2**
Cyfanswm		**-**	**4**	**15**	**19**

Cyfarfu Pwyllgor Cyflogau Estyn unwaith (roedd yr holl aelodau'n bresennol) yn ystod 2014-2015 i ystyried perfformiad a chyflogau uwch aeolodau staff Estyn, gan gynnwys PAEM. Mae cyflogau staff nad ydynt yn staff uwch yn amodol ar gytundeb lleol, ac maent wedi'u seilio ar raddfeydd cyflog safonol y gwasanaeth sifil; ni fu unrhyw gynnydd mewn cyflogau yn ystod 2014-2015.

Yn unol â DAO (Cymru)1/13, mae Estyn wedi cael sicrwydd a thystiolaeth briodol i gadarnhau bod rhwymedigaethau treth staff nad ydynt ar gyflogres (Estyn), h.y. staff asiantaeth a secondeion, wedi'u bodloni'n briodol.

Mae Estyn yn cynnal cofrestr buddiannau ar gyfer aelodau'r Bwrdd Strategol a chofrestr buddiannau ar gyfer yr holl gyflogeion parhaol, secondeion a staff dros dro. Nid oedd gan unrhyw aelod o'r Bwrdd Strategol swydd cyfarwyddwr nac unrhyw fuddiant arwyddocaol arall a oedd yn gwrthdaro â'i gyfrifoldebau yn Estyn.

Rheoli risg

Mae system rheoli risg Estyn wedi'i seilio ar broses barhaus a luniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau rhag cyflawni nodau ac amcanion Estyn, ac arfarnu tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hyn a'r effaith pe cânt eu gwireddu. Ar gyfer 2014-2015, parhawyd i gadw cofrestrau risg ar lefel strategol gan y Bwrdd Gweithredol, ar lefel gorfforaethol gan Grŵp Cyfarwyddwyr Estyn, ac ar lefelau gweithredol gan weithgorau, timau swyddogaethol a thimau prosiect. Mae gan bob risg berchennog unigol sy'n gyfrifol am fanylu ar y rheolaethau sydd ar waith a'u cofnodi, ynghyd â chamau gweithredu pellach a gynlluniwyd i liniaru'r risg – ac mae proses gynyddu ar waith i godi risgiau i lefel reolaeth uwch.

Roedd datganiadau sicrwydd blynyddol ar gyfer 2014-2015 a gwblhawyd gan bob un o gyfarwyddwyr Estyn yn rhoi cadarnhad nad oedd unrhyw bryderon mawr a bod camau wedi'u cymryd lle nodwyd mân faterion yn ymwneud â rheolaeth; nid adroddwyd ar unrhyw achosion o dorri diogelwch nac unrhyw achosion o golli data personol yn ystod 2014-2015. Cafodd Estyn sicrwydd gan Lywodraeth Cymru hefyd mewn perthynas â'r gyflogres a'r gwasanaethau adnoddau dynol y mae'n eu darparu i Estyn o dan gytundeb lefel gwasanaeth ffurfiol.

Roedd rhai o'r materion allweddol a godwyd ac a reolwyd yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

- **Bodloni pwysau gwaith ychwanegol a chynllunio ar gyfer ffrydiau gwaith newydd –** yn cynnwys y rhagolwg o gael cynrychiolaeth o Estyn ar weithgorau ychwanegol yn deillio o adolygiadau wedi'u cychwyn gan Lywodraeth Cymru fel Donaldson a Furlong
- **Datblygu dewisiadau o fewn senarios cyllideb yn y dyfodol i gyflawni amcanion craidd ein Cynllun Blynyddol.** Parhaodd y Bwrdd Gweithredol a'r Bwrdd Strategol i adolygu'r ymagwedd at senarios cyllideb posibl yn rheolaidd ac asesu effaith bosibl unrhyw ostyngiadau yng ngweithrediadau Estyn a chyflawni ei amcanion.
- **Cynnal Cynllun Ymadael Gwirfoddol** - i greu swyddi gweigion fel bod modd recriwtio staff newydd â'r set medrau ofynnol i fodloni gofynion arolygu cynyddol yn y sector ysgolion
- **Ymateb i ofynion gofynion newydd safonau'r Gymraeg** – asesu'r effaith mewn perthynas â'r modd y mae Estyn yn cyflawni ei waith a rhoi camau gweithredu priodol ar waith i liniaru'r risg o fethu bodloni'r safonau, gan gynnwys darparu cyfleoedd hyfforddiant Cymraeg ychwanegol ar gyfer staff Estyn a datblygu systemau a phrosesau mewnol dwyieithog
- **Gwella gwaith ar y cyd a wneir gydag AGGCC** – datblygu trefniadau i gynnal peilot o arolygiadau ar y cyd o'r Blynyddoedd Cynnar mewn meithrinfeydd nas cynhelir yn 2015

Yn ystod y flwyddyn nodwyd achos o dwyll, a oedd yn ymwneud â thaliadau anfonebau cyflenwyr yn gwneud cyfanswm o ychydig dan £10,000 yn cael eu prosesu i gyfrif banc ffug. Adroddwyd yn briodol am y digwyddiad hwn i awdurdodau perthnasol ac ymchwiliwyd iddo gan Action Fraud (Heddlu Metropolitanaidd). Gan ddysgu o'r profiad hwn, roedd camau a gymerwyd gan Estyn i liniaru risg twyll ymhellach, yn cynnwys: adolygu a diweddaru gweithdrefnau a phrosesau ariannol i gynnwys archwiliadau ychwanegol yn erbyn twyll posibl (gyda diweddariadau i lawlyfrau gweithdrefnau yn cael eu hadolygu gan archwilwyr mewnol); sesiynau ymwybyddiaeth o dwyll ar gyfer staff cyllid (gyda chynlluniau i gynnal sesiynau ar gyfer holl staff Estyn yn y dyfodol agos); manylu ar gyfrifoldebau rheoli twyll o fewn amcanion swydd a disgrifiadau swydd; ac adolygiad cynhwysfawr o risgiau ariannol/twyll a thrafodaeth am y gofrestr risg gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Materion llywodraethu arwyddocaol

Ni nodwyd unrhyw faterion arwyddocaol yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â fframwaith llywodraethu cyffredinol Estyn. Edrychodd yr adolygiadau archwilio

mewnol ar feysydd sylweddol o fusnes Estyn a da yw adrodd na nodwyd bod unrhyw feysydd sylweddol o wendidau rheolaeth ac nid oedd unrhyw argymhellion blaenoriaeth uchel a oedd yn mynnu gweithredu gan y rheolwyr. Rwy’n fodlon bod cyfleoedd penodol i wella llywodraethu a rheolaethau mewnol a nodwyd fel rhan o brosesau sicrhau Estyn wedi’u hadrodd yn briodol i’r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a’u rhoi ar waith gan y rheolwyr. Trafodwyd cydrannau craffu a sicrwydd allanol Estyn gan y Bwrdd Strategol yn ystod y flwyddyn ac ychwanegwyd fanylion pellach at y fframwaith a ddangosir yn Atodiad 1.

Am y cyfnod y mae’r datganiad hwn yn ymdrin ag ef, roedd Ann Keane yn dal swydd PAEM a Swyddog Cyfrifyddu. Cefais innau fy mhenodi o’m swydd flaenorol fel Cyfarwyddwr Strategol yn Estyn i olynu Ann o 1 Mehefin 2015. Mae fy mhenodiad wedi helpu darparu parhad a throsglwyddo cyfrifoldebau’n hwylus; cyn i Ann adael Estyn, trafodom y datganiad hwn a chytunom arno.

Yn 2014-2015, roedd Estyn yn parhau o fewn y 5% uchaf o sefydliadau yr adroddwyd amdanynt yng nghanlyniadau Arolwg Pobl blynyddol y Gwasanaeth Sifil. Mae’n arbennig o foddhaol cynnal lefel uchel o ymgysylltiad cadarnhaol â staff, a chredaf fod hynny’n helpu i osod sylfaen i lywodraethu da ac mae’n arwydd o ymrwymiad staff i werthoedd Estyn a chod y gwasanaeth sifil.

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a’r Swyddog Cyfrifyddu
9 Gorffennaf 2015

Atodiad 1

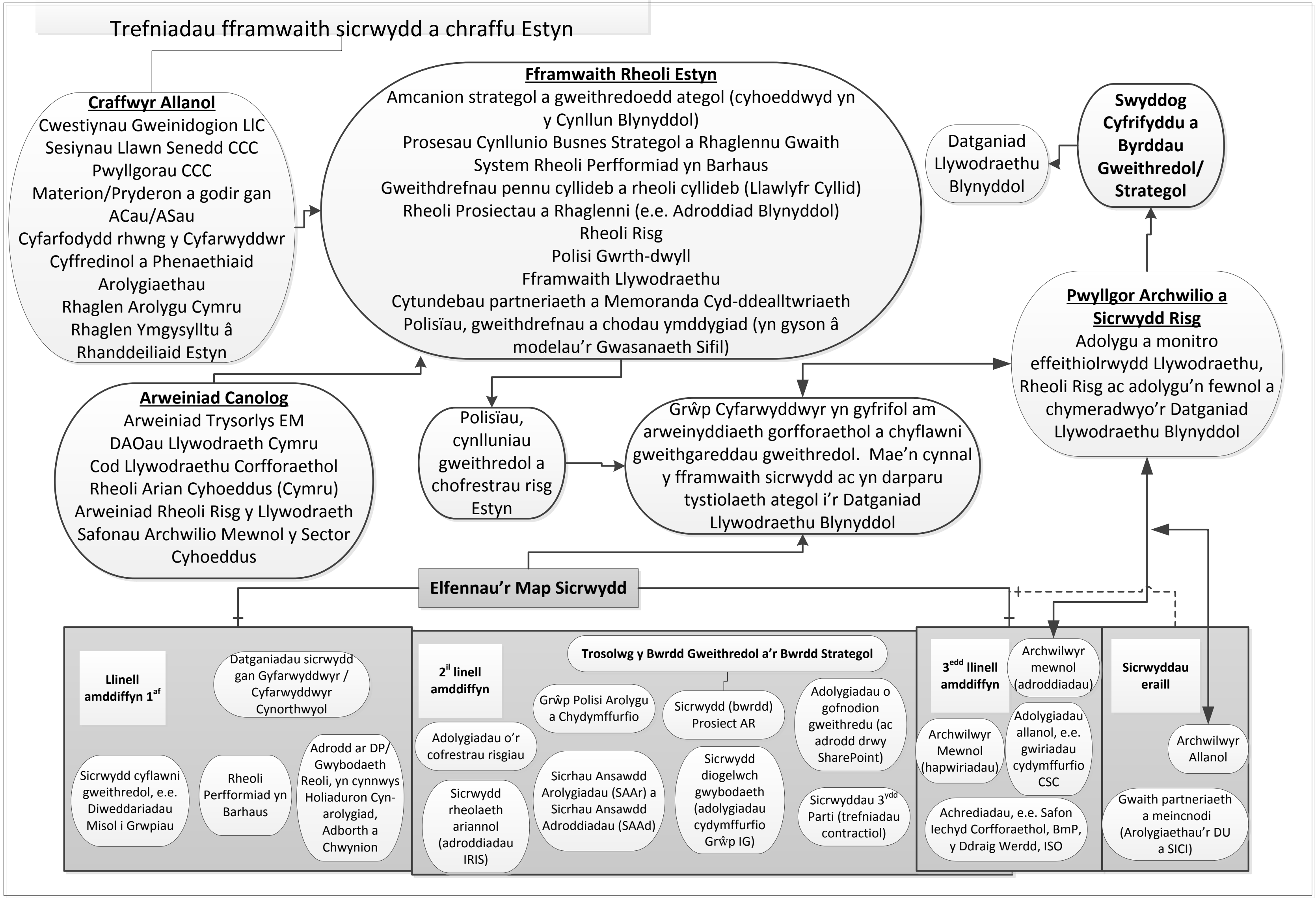
Trefniadau fframwaith sicrwydd a chraffu Estyn
Craffwyr Allanol
Cwestiynau Gweinidogion LIC
Sesiynau Llawn Senedd CCC
Pwyllgorau CCC
Materion/Pryderon a godir gan ACau/ASau
Cyfarfodydd rhwng y Cyfarwyddwr Cyffredinol a Phenaethiaid Arolygiaethau
Rhaglen Arolygu Cymru
Rhaglen Ymgysylltu â Rhanddeiliaid Estyn
Fframwaith Rheoli Estyn
Amcanion strategol a gweithredoedd ategol (cyhoeddwyd yn y Cynllun Blynyddol)
Prosesau Cynllunio Busnes Strategol a Rhaglennu Gwaith
System Rheoli Perfformiad yn Barhaus
Gweithdrefnau pennu cyllideb a rheoli cyllideb (Llawlyfr Cyllid)
Rheoli Prosiectau a Rhaglenni (e.e. Adroddiad Blynyddol)
Rheoli Risg
Polisi Gwrth-dwyll
Fframwaith Llywodraethu
Cytundebau partneriaeth a Memoranda Cyd-ddealltwriaeth
Polisïau, gweithdrefnau a chodau ymddygiad (yn gyson â modelau'r Gwasanaeth Sifil)
Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Swyddog Cyfrifyddu a Byrddau Gweithredol/ Strategol
Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg
Adolygu a monitro effeithiolrwydd Llywodraethu, Rheoli Risg ac adolygu'n fewnol a chymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Arweiniad Canolog
Arweiniad Trysorlys EM
DAOau Llywodraeth Cymru
Cod Llywodraethu Corfforaethol
Rheoli Arian Cyhoeddus (Cymru)
Arweiniad Rheoli Risg y Llywodraeth
Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus
Polisïau, cynlluniau gweithredol a chofrestrau risg Estyn
Grŵp Cyfarwyddwyr yn gyfrifol am arweinyddiaeth gorfforaethol a chyflawni gweithgareddau gweithredol. Mae'n cynnal y fframwaith sicrwydd ac yn darparu tystiolaeth ategol i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol
Elfennau'r Map Sicrwydd
Llinell amddiffyn 1af
Datganiadau sicrwydd gan Gyfarwyddwyr / Cyfarwyddwyr Cynorthwyol
Sicrwydd cyflawni gweithredol, e.e. Diweddariadau Misol i Grwpiau
Rheoli Perfformiad yn Barhaus
Adrodd ar DP/ Gwybodaeth Reoli, yn cynnwys Holiaduron Cyn-arolygiad, Adborth a Chwynion
2il linell amddiffyn
Trosolwg y Bwrdd Gweithredol a'r Bwrdd Strategol
Adolygiadau o'r cofrestrau risgiau
Sicrwydd rheolaeth ariannol (adroddiadau IRIS)
Grŵp Polisi Arolygu a Chydymffurfio
Sicrhau Ansawdd Arolygiadau (SAAr) a Sicrhau Ansawdd Adroddiadau (SAAd)
Sicrwydd (bwrdd) Prosiect AR
Sicrwydd diogelwch gwybodaeth (adolygiadau cydymffurfio Grŵp IG)
Adolygiadau o gofnodion gweithredu (ac adrodd drwy SharePoint)
Sicrwyddau 3ydd Parti (trefniadau contractiol)
3edd llinell amddiffyn
Archwilwyr mewnol (adroddiadau)
Archwilwyr Mewnol (hapwiriadau)
Adolygiadau allanol, e.e. gwiriadau cydymffurfio CSC
Achrediadau, e.e. Safon Iechyd Corfforaethol, BmP, y Ddraig Werdd, ISO
Sicrwyddau eraill
Archwilwyr Allanol
Gwaith partneriaeth a meincnodi (Arolygiaethau'r DU a SICI)

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Estyn: Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Tystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Estyn: Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015 dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o Sefyllfa Ariannol, y Datganiad o Lifoedd Arian, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn dan y polisïau cyfrifo a nodir ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gyflogau y disgrifiwyd yn yr adroddiad hwnnw ei bod wedi'i harchwilio.

Priod gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a'r archwilydd

Fel yr esbonnir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blynyddol, sy'n cynnwys yr Adroddiad ar Gyflogau, a'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 1998 a chyfarwyddiadau Trysorlys EM, a wneir yn ôl y gofynion hynny ac am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r adroddiad ar gyflogau a fydd yn cael ei harchwilio yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol i Archwilwyr y Cyngor Adrodd Ariannol.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae archwiliad yn cynnwys cael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol yn rhydd rhag camddatganiadau perthnasol, p'un a ydynt wedi'u hachosi gan wall neu dwyll. Mae hyn yn cynnwys asesu:

- a yw'r polisïau cyfrifo yn briodol ar gyfer amgylchiadau Estyn ac wedi'u defnyddio'n gyson a'u datgelu'n ddigonol;
- rhesymolrwydd amcangyfrifon cyfrifo sylweddol a wnaed gan Estyn; a'r
- modd y cyflwynwyd y datganiadau ariannol yn gyffredinol.

Hefyd, mae'n ofynnol i mi gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi'u defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Yn ogystal, rwy'n darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn yr Adroddiad Blynyddol er mwyn canfod unrhyw anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ac i nodi unrhyw wybodaeth sydd i weld yn sylweddol anghywir ar sail, neu'n sylweddol anghyson â, y wybodaeth a gesglais wrth gyflawni'r archwiliad. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol ymddangosiadol, rwyf yn ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Barn am y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa yn Estyn ar 31 Mawrth 2015 ac o'i ofyniad arian net, alldro net ei adnoddau a chost gweithredu net, am y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a gyhoeddwyd gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.

Barn am Reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ystyr berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm wedi'u defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Barn am ystyriaethau eraill

Yn fy marn i:

- mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gyflogau sydd i'w harchwilio wedi'i pharatoi'n briodol, yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a gyhoeddwyd dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998; ac
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Ystyriaethau yr wyf yn adrodd arnynt fel eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r ystyriaethau canlynol yr wyf yn eu hadrodd i chi os, yn fy marn i:

- nad yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiad ag arweiniad Trysorlys EM;
- na chadwyd cofnodion cyfrifyddu cywir;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r datganiadau cyfrifyddu;
- nad yw gwybodaeth a bennir gan Drysorlys EM ynghylch cyflogau a thrafodion eraill wedi'i datgelu; neu
- os nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru

15 Gorffennaf 2015

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Cyfrifon Blynyddol Estyn 2014-2015 (Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol – IFRS)

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015

		2014-2015			2013-2014
	Nodyn	Cyllideb	Alldro Gwirioneddol	Cyfanswm Alldro Net o'i gymharu â'r Amcan (arbediad)/dros ben	Alldro'r Flwyddyn Flaenorol
		£000	£000	£000	£000
Adnoddau:					
Costau staff	3a	7,900	7,879	(21)	7,735
Dibrisiant	6	150	52	(98)	122
Costau eraill	4	3,064	2,956	(108)	3,065
Costau Gweithredu Crynswth		**11,114**	**10,887**	**(227)**	**10,922**
Incwm gweithredu	5	**-**	**(1)**	**(1)**	**(3)**
Costau Gweithredu Net am y flwyddyn		**11,114**	**10,886**	**(228)**	**10,919**

Adroddir y gwariant net fel segment unigol yn unol â Chynllun Blynyddol Estyn 2014-2015 (sydd ar gael yn www.estyn.llyw.cymru).

Mae'r nodiadau ar dudalennau 61 i 70 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Datganiad o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2015

	Nodyn	31 Mawrth 2015		31 Mawrth 2014	
		£000	**£000**	£000	£000
Asedau nad ydynt yn gyfredol					
Eiddo, cyfarpar ac offer	6	46		77	
Asedau anniriaethol		-		-	
Cyfanswm yr asedau nad ydynt yn gyfredol			**46**		**77**
Asedau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	8	154		175	
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	9	694		947	
Cyfanswm asedau cyfredol			**848**		**1,122**
Cyfanswm yr asedau			**894**		**1,199**
Rhwymedigaethau cyfredol					
Masnach a symiau taladwy eraill	10	(1,267)		(1,183)	
Darpariaethau o fewn blwyddyn	11	(135)		(6)	
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol			**(1,402)**		**(1,189)**
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol			**(508)**		**10**
Rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol	11	-			
Darpariaethau:	11	-		(132)	
Rhwng dwy a phum mlynedd					
Cyfanswm y rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol			**-**		**(132)**
Asedau llai rhwymedigaethau			**(508)**		**(122)**
Ecwiti trethdalwyr					
Cronfa gyffredinol		-		(122)	
Cyfanswm ecwiti'r trethdalwr			**(508)**		**(122)**

Meilyr Rowlands
Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu
9 Gorffennaf 2015

Datganiad o lifoedd arian ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015

Llif arian o weithgareddau gweithredu	**Nodyn**	**2014-2015 £000**	**2013-2014 £000**
Cost gweithredu net	2	(10,886)	(10,919)
Addasiadau ar gyfer trafodion nad ydynt yn rhai arian parod:			
Dibrisiad	6	52	122
Darpariaeth Cyflogau	3a	-	6
Costau eraill (darpariaeth)	4	3	-
Cynnydd / (gostyngiad) mewn masnach a symiau eraill sy'n daladwy	10	84	(288)
(Cynnydd) / gostyngiad mewn masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	8	21	(71)
Llai symudiadau nad ydynt yn mynd trwy'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr			
Credydwyr cyfalaf	6	(12)	(55)
Defnydd o ddarpariaethau	11	(6)	(12)
All-lif net arian parod o weithgareddau gweithredu		**(10,744)**	**(11,217)**
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, cyfarpar ac offer	6[5]	(9)	(34)
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi		**(9)**	**(34)**
Llifoedd arian o weithgareddau ariannu			
Ariannu net (gan Lywodraeth Cymru)		**10,500**	**12,150**
Cynnydd/(gostyngiad) net mewn arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	9	**(253)**	**899**
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r flwyddyn	9	**947**	**48**
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y flwyddyn	9	**694**	**947**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 61 i 70 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

[5] Nid yw'n cynnwys croniadau cyfalaf o £12,000

Datganiad o newidiadau i ecwiti trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2015

Newidiadau i ecwiti trethdalwyr	**2013-2014 £000**	
Balans ar 31 Mawrth 2013		(1,353)
Cost gweithredu net ar gyfer y flwyddyn	(10,919)	
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig ar gyfer 2013-2014	(10,919)	
	12,150	
Cyllid net Llywodraeth Cymru		1,231
		(122)
Balans ar 31 Mawrth 2014		
	2014-2015 £000	
Balans ar 31 Mawrth 2014		(122)
Newidiadau i ecwiti trethdalwyr ar gyfer 2014-2015		
Cost gweithredu net ar gyfer y flwyddyn	(10,886)	
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig ar gyfer 2014-2015	(10,886)	
Cyllid net Llywodraeth Cymru	10,500	
		(386)
Balans ar 31 Mawrth 2015		**(508)**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 61 i 70 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau i'r cyfrifon adnoddau adrannol

1 Datganiad o bolisïau cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol yn unol â Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth (FReM) 2014-2015 a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM. Mae'r polisïau cyfrifyddu a gynhwysir yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y maent wedi cael eu haddasu neu eu dehongli ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Pan fydd FReM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifo, mae Estyn wedi dewis y polisi yr oedd yn ei farnu oedd y polisi mwyaf priodol ar gyfer amgylchiadau penodol Estyn, at ddibenion roi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisïau cyfrifo penodol a fabwysiadwyd gan Estyn ar gyfer 2014-15 isod. Maent wedi cael eu cymhwyso'n gyson wrth ddelio gydag eitemau a ystyrir yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Mewn ymgynghoriad â Thrysorlys EM a Llywodraeth Cymru, cytunodd Estyn ar gyfarwyddyd cyfrifon diwygiedig yn 2011-2012, sy'n parhau i gael ei ddefnyddio.

1.1 Confensiwn cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn dan y confensiwn cost hanesyddol, ac fe'u haddaswyd i roi cyfrif am ailbrisio asedau sefydlog ac asedau anniriaethol yn ôl eu gwerth teg.

1.2 Eiddo, cyfarpar ac offer ac Asedau anniriaethol

Caiff gwariant ei droi'n gyfalaf lle disgwylir i oes ddefnyddiol yr ased a brynwyd ymestyn dros nifer o flynyddoedd a bod cost yr eitem(au) dros £1,000. Dangosir asedau sefydlog yn ôl eu cost llai lwfans ar gyfer dibrisiant (gweler nodyn 1.3 isod). Ym marn Estyn, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth net hanesyddol yr asedau ar bapur a'u gwerth teg.

1.3 Dibrisiant

Darperir dibrisiant yn ôl cyfraddau a gyfrifwyd i ddileu gwerth asedau sefydlog trwy randaliadau cyfartal dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Codir dibrisiant blwyddyn gyfan ym mlwyddyn prynu ased. Mae eu hoes fel a ganlyn:

- Offer TG — 3-5 mlynedd
- Dodrefn a gosodiadau — 5 mlynedd
- Offer swyddfa — 5 mlynedd
- Systemau TG — 5 mlynedd
- Asedau anniriaethol — 3 blynedd

Lle'r amherir ar ased sefydlog diriaethol, codir cost yr amhariad net ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn y digwyddodd.

1.4 Darpariaethau

Caiff darpariaethau eu cynnwys yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau sy'n debygol neu'n sicr o godi ond nad yw'r swm neu'r dyddiadau y byddant yn codi yn sicr. Caiff darpariaethau eu creu neu eu cynyddu trwy godi tâl ar wariant refeniw yn ystod y flwyddyn y cawsant eu creu. Pan eir i'r gwariant yn wirioneddol, codir tâl yn

uniongyrchol ar y ddarpariaeth. Caiff y darpariaethau a gynhwysir yn y cyfrifon hyn eu hystyried yn rhai byrdymor ac yn destun adolygiad blynyddol, ac maent wedi'u disgowntio'n unol â System Gwariant Cyhoeddus PES (2012) 15.

1.5 Incwm gweithredu

Incwm gweithredu yw incwm sy'n ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau gweithredu Estyn. Yn bennaf, mae'n cynnwys ffioedd a thaliadau am wasanaethau a ddarparwyd ac incwm amrywiol arall. Mae Trysorlys EM wedi cyhoeddi cyfarwyddeb derbynebau sy'n caniatáu i Estyn gadw unrhyw gyfryw dderbynebau.

1.6 Costau staff a chostau eraill

Dadansoddir y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr rhwng Costau Staff a Chostau eraill yr aed iddynt wrth ymgymryd â diben Estyn. Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi un gyllideb i Estyn ar gyfer gwariant Refeniw a chyllideb ar wahân ar gyfer Dibrisiant. Mae gan Estyn yr hawl i ddyrannu ei gyllideb refeniw yn unol â'i ofynion gweithredol. Er mwyn tryloywder, adroddir ar 'Gostau eraill' yn Nodyn 4 yn erbyn isgyfansymiau ar gyfer gwariant Gweinyddol a gwariant Rhaglenni.

1.7 Treth ar Werth

Mae'r rhan fwyaf o weithgareddau Estyn y tu allan i gwmpas TAW ac, yn gyffredinol, nid yw'r dreth allosod yn berthnasol, ac nid yw treth fewnbwn ar bryniannau yn adferadwy. Codir cost TAW anadferadwy ar y categori gwariant perthnasol neu caiff ei gynnwys yng nghost prynu gyfalafog asedau sefydlog. Lle codir treth allosod neu os yw TAW mewnbwn yn adferadwy, nodir y symiau heb TAW.

1.8 Pensiynau

Mae darpariaethau Cynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil yn gymwys i gyn-weithwyr a gweithwyr presennol, ac fe'u disgrifir yn Nodyn 3. Nid yw elfennau buddion diffiniedig cynlluniau yn cael eu hariannu, ac maent yn anghyfrannol ac eithrio mewn perthynas â buddion dibynyddion. Mae Estyn yn cydnabod cost ddisgwyliedig yr elfennau hyn ar sail systematig a rhesymegol dros y cyfnod y bydd yn elwa o wasanaethau gweithwyr trwy dalu i Brif Gynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) symiau a gyfrifir ar sail gronnol. Codir tâl ar y PCSPS am y rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol. O ran elfennau cyfraniadau diffiniedig y cynlluniau, mae Estyn yn cydnabod y cyfraniadau sy'n daladwy am y flwyddyn.

1.9 Costau ymadael yn gynnar

Mae'n ofynnol i Estyn dalu cost ychwanegol buddion sydd ar ben buddion arferol y PCSPS mewn perthynas â gweithwyr sy'n ymddeol yn gynnar. Mae Estyn yn darparu ar gyfer y gost hon yn llawn pan fo'r rhwymedigaeth yn codi. Gwnaeth Estyn daliadau ymadael yn gynnar i 4 gweithiwr yn unol â chynllun cymeradwy o Drysorlys EM. Nid oedd unrhyw ddiswyddiadau yn 2014-2015.

1.10 Prydlesi gweithredu

Codir taliadau rhentu prydlesi gweithredu ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr mewn symiau cyfartal dros gyfnod y brydles.

1.11 Arian Parod a Symiau Cyfwerth ag Arian Parod

Mae arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod yn cynnwys dim ond y balans a gedwir yng nghyfrifon banc Estyn.

1.12 Cysyniad Busnes Gweithredol

Disgwylir i Estyn barhau i fodoli am gryn amser eto a bydd yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni pob un o'i rwymedigaethau cyfredol pan fyddant yn aeddfedu yn y flwyddyn ariannol 2015-2016. Yn unol â hynny, mae wedi ystyried ei bod yn briodol mabwysiadu sail 'busnes gweithredol' ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol hyn.

2 Cysoni alldro adnoddau net yn ôl gofyniad arian parod net yn erbyn cyllid cymeradwy Llywodraeth Cymru

	Nodyn	Cyllideb 2014-2015	Alldro 2014-2015	Alldro o gymharu â'r amcan (arbediad) / dros ben	2013-2014
		£000	£000	£000	£000
Alldro Adnoddau		11,114	10,886	(228)	10,919
Alldro Cyfalaf	6	81	21	(60)	89
Croniadau i addasiadau arian parod:					
Addasiadau i ddileu eitemau nad ydynt yn arian parod:					
Dibrisiant	6	(150)	(52)	98	(122)
Darpariaethau newydd ac addasiadau i ddarpariaethau blaenorol	11		(3)	(3)	(6)
Addasiadau i adlewyrchu symudiadau mewn balansau gweithio:					
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau sy'n dderbyniadwy	8	-	(21)	(21)	71
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau sy'n daladwy	10	-	(84)	(84)	288
Defnyddio darpariaethau	11	-	6	6	12
Gofyniad arian parod net		**11,045**	**10,753**	**(292)**	**11,251**

3 Costau a niferoedd staff

Mae costau staff yn cynnwys:

	Cyfanswm 2014-2015 £000oedd	Staff wedi'u cyflogi'n barhaol £000oedd	Eraill £000oedd	2013-2014 £000oedd
Cyflogau	4,844	4,844		5,143
Costau nawdd cymdeithasol	472	472		489
Costau pensiwn eraill	1,016	1,016		1,051
Cyfanswm costau net	6,332	6,332		6,683
Ynghyd â:				
Secondeion i mewn	702		702	760
Secondeion allan	(16)		(16)	(20)
Staff asiantaeth	272		272	305
Contract Cyfnod Penodedig	351		351	
Costau ymadael yn gynnar – yn y flwyddyn	238		238	1
Costau ymadael yn gynnar – darpariaethau	-		-	6
Cyfanswm	**7,879**	**6,332**	**1,547**	**7,735**

Roedd pedwar ymadawiad cynnar yn ystod 2014-2015 heb unrhyw rwymedigaeth barhaus.

Mae holl gyflogeion Estyn yn aelodau o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) sy'n gynllun budd diffiniedig aml-gyflogwr nad yw'n cael ei ariannu. Nid yw Estyn yn gallu nodi'i gyfran o asedau a rhwymedigaethau sylfaenol y cynllun hwn. Fe wnaeth actiwari'r cynllun brisio'r cynllun ar 31 Mawrth 2012. Gellir cael manylion yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Pensiwn Sifil (http://www.civilservice.gov.uk/pensions).

Ar gyfer 2014-2015, roedd cyfraniadau cyflogwyr o £1.016m yn daladwy i'r PCSPS (2013-2014: £1,051m) ar un o'r pedair cyfradd yn yr ystod 16.7% i 24.3% o dâl pensiynadwy (2013-2014: 17.1% i 25.5%) yn seiliedig ar fandiau cyflog. Bydd Actiwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau cyflogwyr bob pedair blynedd fel arfer yn dilyn prisiad llawn o'r cynllun. O 2015-2016, bydd y cyfraddau yn yr ystod 20% i 24.5%. Pennir cyfraddau'r cyfraniadau i dalu costau'r buddion sy'n cronni yn ystod 2014-2015 i'w talu pan fydd yr aelod yn ymddeol ac nid y buddion a delir yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr presennol.

Gall cyflogeion sy'n ymuno ar ôl 1 Hydref 2002 ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, sef pensiwn rhanddeiliad gyda chyfraniad gan y cyflogwr. Nid yw unrhyw un o gyflogeion Estyn wedi arfer y dewis hwn.

Roedd cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn yn cael eu cyflogi (gan gynnwys uwch reolwyr) yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

Staff a gyflogir yn barhaol	Eraill[6]	Cyfanswm y staff 2014-2015	Cyfanswm y staff 2013-2014
99	21	120	119

4 Costau eraill

	2014-2015 £000	2013-2014 £000
Rhentu dan brydlesi gweithredu: adeiladau	**132**	**125**
Costau adeiladau eraill	**184**	**225**
TG a thelathrebu	**616**	**723**
Gwasanaethau canolog Llywodraeth Cymru	**19**	**13**
Teithio a chynhaliaeth	**626**	**577**
Tâl yr archwilydd – archwilio'r cyfrifon	**32**	**32**
Gwariant gweinyddol cyffredinol	**266**	**278**
Eitemau heblaw am arian parod:		
- darpariaeth ar gyfer adnewyddu adeiladau	**3**	**-**
- dibrisiant asedau diriaethol	**52**	**122**
	1,930	**2,095**
Llai: Incwm gweithredu (Nodyn 5)	**(1)**	**(3)**
Isgyfanswm: Costau gweinyddol net	**1,929**	**2,092**
Arolygiadau addysg ôl-16 a chostau cysylltiedig	**21**	**14**
Arolygiadau ysgolion a chostau cysylltiedig	**750**	**774**
Arolygiadau awdurdodau addysg lleol a chostau cysylltiedig	**-**	**25**
Costau cyffredinol yn ymwneud ag arolygu	**278**	**271**
Costau'r cylch gwaith	**29**	**8**
Isgyfanswm: Costau rhaglenni	**1,078**	**1,092**
Cyfanswm y costau eraill	**3,007**	**3,184**
Cyfanswm y Costau eraill heb Incwm a dibrisiant	**2,956**	**3,065**

[6] Mae staff eraill yn cyfeirio at secondeion, staff contract cyfnod penodedig a staff asiantaeth.

5 Incwm

	2014-2015 £000	2013-2014 £000
Incwm		
- ffioedd cofrestru	(1)	(3)
- amrywiol	-	-
Cyfanswm	**(1)**	**(3)**

Gan fod swm yr incwm a dderbynnir yn fychan ac y gall amrywio o’r naill flwyddyn i’r llall, caiff ei eithrio o ffigurau’r Amcangyfrif yn y Datganiad o wariant net cynhwysfawr.

6 Eiddo, cyfarpar ac offer

	Systemau TG £000	Offer TG £000	Dodrefn a gosodiadau £000	Offer Swyddfa £000	Cyfan-swm £000
Cost neu brisiant					
Ar 1 Ebrill 2014	196	682	250	90	1,218
Ychwanegiadau	-	21[7]	-	-	21
Gwarediadau	-	(11)	(4)	-	(15)
Ar 31 Mawrth 2015	**196**	**692**	**246**	**90**	**1,224**
Dibrisiant					
Ar 1 Ebrill 2014	196	612	243	90	1,141
Codwyd yn y flwyddyn	-	51	1	-	52
Gwarediadau	-	(11)	(4)	-	(15)
Ar 31 Mawrth 2015	**196**	**652**	**240**	**90**	**1,178**
Swm i’w gario Ar 31 Mawrth 2015	**-**	**40**	**6**	**-**	**46**
Ar 1 Ebrill 2014	**-**	**70**	**7**	**-**	**77**

[7] Mae’n cynnwys credydwyr cyfalaf o £12,000.

7 Offerynnau ariannol

Er bod Estyn yn derbyn ei arian trwy Lywodraeth Cymru ac nid trwy'r amcangyfrifon cyflenwi arferol, mae mwyafrif yr offerynnau ariannol yn ymwneud â chontractau ar gyfer eitemau nad ydynt yn rhai ariannol yn unol â'u gofynion prynu a defnyddio disgwyliedig, ac felly mae Estyn yn agored i ychydig iawn o berygl o ran credyd, hylifedd neu'r farchnad. Nid yw Estyn yn dal offerynnau ariannol sy'n gymhleth neu sy'n chwarae rôl sylweddol tymor canolig i dymor hir ym mhroffil risg ariannol Estyn.

Risg hylifedd

Mae Estyn yn dibynnu'n bennaf ar gyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei ofynion adnoddau ac nid yw felly'n agored i risgiau hylifedd sylweddol.

Risg o ran cyfradd llog neu arian tramor

Er nad yw'r balans banc y mae Estyn yn ei ddal yn berthnasol, bach iawn yw'r risg sy'n gysylltiedig â'r balans gan y'i cedwir o fewn set cyfrifon banc Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth. Mae'r holl adneuon perthnasol a'r holl asedau a rhwymedigaethau perthnasol yn cael eu henwi mewn sterling, felly nid yw'n agored i risg o ran cyfradd llog neu risg o ran arian tramor.

8 Symiau derbyniadwy masnach ac asedau cyfredol eraill

8a Dadansoddiad yn ôl math

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn:		
Symiau derbyniadwy eraill	**46**	63
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	**108**	112
Cyfanswm	**154**	175

8b Balansau Rhyng-lywodraeth

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn:		
Balansau â chyrff eraill llywodraeth ganolog	**46**	61
Balansau â chyrff y tu allan i'r llywodraeth	**108**	114
Cyfanswm	**154**	175

9 Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Balans ar 1 Ebrill 2014	**947**	48
Newid net mewn balansau arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	**(253)**	899
Balans ar 31 Mawrth 2015	**694**	947

Mae Estyn yn defnyddio Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth ac yn gweithredu dau gyfrif banc. Defnyddir Citi Bank i gasglu incwm BACS ac mae'r cyfrif NatWest yn darparu gwasanaeth talu BACS a chyfleusterau bancio lleol. Roedd y balansau canlynol ar gael ar 31 Mawrth 2015:

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Balansau yn Citi Bank	**694**	947
Balansau yn NatWest	**-**	-
	694	947

10 Symiau taladwy masnach a rhwymedigaethau cyfredol eraill

10a Dadansoddiad yn ôl math

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Symiau taladwy masnach	**190**	217
Cyllid y gyflogres	**220**	253
Croniadau ac incwm gohiriedig	**857**	713
	1,267	1,183

10b Balansau Rhyng-lywodraeth

	Ar 31 Mawrth 2015 £000	Ar 31 Mawrth 2014 £000
Balansau â chyrff eraill llywodraeth ganolog	**53**	71
Balansau ag awdurdodau lleol	**178**	223
Balansau â chyrff y tu allan i'r llywodraeth	**1,036**	889
Cyfanswm	**1,267**	1,183

11 Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau a thaliadau

Adnewyddu adeiladau: Rhwymedigaethau sy'n codi ar gyfer adfer eiddo swyddfa wedi'i brydlesu i'w gyflwr gwreiddiol adeg terfynu prydles

Ymadael yn gynnar: Rhwymedigaethau i dalu costau pensiwn staff y dyfodol sy'n gadael Estyn o dan gynllun ymddeoliad cynnar y Gwasanaeth Sifil

Darpariaethau	Adnewyddu adeiladau £000	Ymadael yn gynnar £000	Cyfanswm £000
Balans ar 1 Ebrill 2014			
- O fewn blwyddyn	**132**	**6**	**138**
- Rhwng dwy a phum mlynedd	**-**	**-**	**-**
- Ar ôl pum mlynedd	**-**	**-**	**-**
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y ddarpariaeth	**3**	**-**	**3**
Symiau a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	**-**	**(6)**	**(6)**
Darpariaeth sy'n weddill:	**135**	**-**	**135**
- O fewn blwyddyn	**135**	**-**	**135**
- Rhwng dwy a phum mlynedd	**-**	**-**	**-**
- Ar ôl pum mlynedd	**-**	**-**	**-**
Cyfanswm y ddarpariaeth ar 31 Mawrth 2015	**135**	**-**	**135**

12 Ymrwymiadau cyfalaf

Nid oes unrhyw ymrwymiadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2015.

13 Ymrwymiadau o dan brydlesi

Prydlesi gweithredu

	2014-2015 Tir ac Adeiladau £000oedd	2013-2014 Tir ac Adeiladau £000oedd
Ar 31 Mawrth 2015 roedd Estyn yn ymrwymedig i wneud y taliadau canlynol yn ystod blynyddoedd y dyfodol mewn perthynas â phrydlesi gweithredu yn dod i ben:		
- o fewn blwyddyn	**86**	106
- rhwng dwy a phum mlynedd	**-**	86
- ar ôl pum mlynedd	**-**	-
	86	192

14 Ymrwymiadau eraill

Nid yw Estyn wedi cytuno ar unrhyw gontractau na ellir eu canslo (nad ydynt yn brydlesi gweithredu) ar 31 Mawrth 2015 (Nid oedd unrhyw gontractau na ellir eu canslo ar 31 Mawrth 2014).

15 Rhwymedigaethau amodol

Nid oedd unrhyw rwymedigaethau amodol ar ddiwedd 2014-2015 (nid oedd unrhyw rwymedigaethau amodol ar 31 Mawrth 2014).

16 Trafodion â phartïon cysylltiedig

Bu nifer fach o drafodion perthnasol yn ystod y flwyddyn rhwng Estyn a Llywodraeth Cymru a sefydliad canlynol y Llywodraeth yr ystyrir ei fod yn barti cysylltiedig:

- Swyddfa Archwilio Cymru

Nid ymgymerodd unrhyw aelod o’r bwrdd, rheolwr allweddol na phartïon cysylltiedig eraill ag unrhyw drafodion perthnasol gydag Estyn yn ystod y flwyddyn.

17 Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau ers dyddiad y Datganiad o’r Sefyllfa Ariannol sy’n effeithio ar ddeall y datganiadau ariannol hyn.

Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn

AARh	Arolygu, Archwilio a Rheoleiddio
AA/SA	Arolygydd Arweiniol/Swyddog Arweiniol
ACof	Arolygydd Cofrestredig
AdAS	Yr Adran Addysg a Sgiliau
AEM	Arolygydd Ei Mawrhydi
AGGCC	Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru
AGIC	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru
ARAC	Pwyllgor Archwilio Risg a Sicrwydd
AY	Arolygydd Ychwanegol
BACS	System Glirio Awtomataidd y Banciau
CCAC	Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru
CCAUC	Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
CETV	Gwerth Trosglwyddo sy’n Gyfwerth ag Arian Parod
CGN	Costau Gweinyddu Net
DDD	Deddf Diogelu Data
DP	Dangosydd Perfformiad
EES	Cynllun Ymadael yn Gynnar
ETI	Arolygiaeth Addysg a Hyfforddiant (Gogledd Iwerddon)
FReM	Llawlyfr Adrodd Ariannol
GBS	System Bancio’r Llywodraeth
HMS	Hyfforddiant Mewn Swydd
IFRS	Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol
LlC	Llywodraeth Cymru
NED	Cyfarwyddwr Anweithredol
Ofsted	Swyddfa Safonau mewn Addysg (Lloegr)
PACh	Polisi Arolygu a Chydymffurfio
PAEM	Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
PCSPS	Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil
QAA	Asiantaeth Sicrhau Ansawdd ar gyfer Addysg Uwch
RhG	Rhyddid Gwybodaeth
SAC	Swyddfa Archwilio Cymru

SICI	Cynhadledd Sefydlog Ryngwladol Arolygiaethau
SCS	Uwch Wasanaeth Sifil
TAW	Treth ar Werth
TG	Technoleg Gwybodaeth
TGCh	Technoleg gwybodaeth a chyfathrebu
T&S	Teithio a Chynhaliaeth
UCD	Uned cyfeirio disgyblion
YAR	Ystafell arolygu rithwir